MASTER
NEGATIVE
NO. 91-80264-9

AUTHOR: ADAM, JOHANNES

TITLE: DE CODICIBUS AESCHINEIS

PLACE: BEROLINI

DATE: 1882

Master Negative #

91-80264-9

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Adam, Johannes, 1858-
De codicibus Aeschineis. Dissertatio...quam... defendet scriptor Johannes Adam... Berolini, Berliner buchdruckerei-actien-gesellschaft, [1882].
46 p. 23 cm.

Thesis, Berlin, 1882.

No. 6 of a vol. of pamphlets.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 9/17/91 INITIALS M.D.C.
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202

Centimeter

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

DE CODICIBUS AESCHINEIS.

DISSERTATIO INAUGURALIS
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS
IN
ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE
FRIDERICA GUILELMA
AD
SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
RITE CAPESSENDOS
DIE XV. M. FEBRUARII A. MDCCCLXXXII.
PUBLICE DEFENDET
SCRIPTOR

JOHANNES ADAM
MARCHICUS.

ADVERSARII ERUNT:
M. LEEDER, DR. PHIL.
H. LÜBKE, CAND. PHIL.
G. WARTENBERG, STUD. PHIL.

BEROLINI.
BERLINER BUCHDRUCKEREI-ACTIEN-GESELLSCHAFT
SETZERINNEN-SCHULE DES LETTE-VEREINS.

PARENTIBUS SACRUM.

De codicum Aeschineorum auctoritate quamquam inde a Bekkeri temporibus saepius disputatum est, tamen etiam hodie virorum doctorum sententiae magno cum detrimento rectae orationum intellegentiae inter se discrepant. Quod si cui mirum videatur, respiciendum est, rem summis difficultatibus intricatam et impeditam esse. Quibus deterriti quum nonnulli desperarent,[1]) unquam ad certum ac definitum de codicibus Aeschineis iudicium posse perveniri, primus F. Schultzius nova Aeschinis editione (Lipsiae 1865) viros doctos in novas spes erexit. Optime enim eo de Aeschine meritus est, quod nonnullis codicibus tum primum excussis editionem suam et lectionum variantium accuratissimo indice et scholiis ex parte ineditis ornavit. Post hunc Weidnerus Prolegomenis editioni Ctesiphonteae[2]) praemissis ad codicum rationes inter se dinoscendas et definiendas iustam viam ac rationem ingressus est. Quam laudem Weidneri quamquam imminuere nolim, tamen permulti etiam nunc sunt, quibus non persuasit;[3]) neque mihi, quum in universum codicum genera eum recte aestimasse censeam, suam causam satis defendisse videtur. Imprimis autem in eo peccavit, quod quum nulla alia causa, nisi quod codices collocatione verborum inter se differrent, levissime tradita verba e textu eiceret, mutilam potius et obscuram quam puram et a grammaticorum additamentis liberam orationem effecit. Quae quum ita sint, etiam post Weidnerum Aeschinis codices accuratam distinctionem valde requirunt.

Itaque quoniam propositum mihi est, aliquam saltem partem huius quaestionis suscipere, priusquam rem ipsam adgrediar, ne exspectationem legentium fallam, quibus finibus hanc com-

---

[1]) cf. Fr. Franke in Philologo 1860, Suppl. I p. 427.
[2]) Aeschinis in Ctesiphontem oratio. Rec. Expl. Andr. Weidner, Lipsiae 1872.
[3]) cf. Büttnerus: quaestiones Aeschineae, Gera 1878.

mentationem circumscribere mihi sit necesse, docebo. Etenim dicam de Ctesiphontea tantum, non de ceteris quoque orationibus. Nam etsi cognitum habeo, perfectum iudicium nisi omnibus orationibus accuratissime perlustratis fieri non posse, tamen, quum quaestio omnis a singulis locis diiudicandis proficiscatur, cavendum est, ne nimium extendatur haec commentatio. Ne hanc quidem de Ctesiphontea disceptationem ex omnibus partibus absolvere possum. Totam enim illam quaestionem, quae est instituenda de locis vocabulorum collocatione discrepantibus — qua in re, ut modo dixi, maxime peccatum est a Weidnero — nunc quidem relinquam, praesertim quum ratio amputandi et circumcidendi, qua usus est Weidnerus, iam a multis sit castigata.

Jam ad rem ipsam aggredienti mihi primum dicendum est de codicum generibus. De quibus alii aliter iudicarunt. Schultzius, qui undeviginti codicum affert lectiones, ad textum oratoris restituendum certam rationem non adhibuit, nisi quod in universum Scheibii et Frankii auctoritatem secutus codicum a g m n (B) scripturas ceteris praetulit. Weidnerus ex magno numero librorum multos posse neglegi arbitratus, emendationem Aeschinis in solis codicibus e h k l (A) et a g m n (B) contineri voluit. Statuit autem, tertium aliquod genus (M), quasi medium vel mixtum, ex his duobus contaminatum esse. Codicum M causam nuper Büttnerus sibi esse suscipiendam putavit, quum demonstraret (l. l.), codices M sua ac propria via de archetypo esse derivatos et ad recensionem Aeschinis non nihil valere. Qua in re quamquam aliquid veri inest, tamen facere non possum, quin et Weidneri et Büttneri sententias improbem. Weidnerum recte Büttnerus vituperavit, quod parum tribuit codicibus M, sed ipse Büttnerus mihi est reprehendendus, quod tria codicum genera distinxit. Nam quum persuasum habeam, in tali re numeros non esse neglegendos, numerandis locis haec effeci:

Codices A in Ctesiphontea 500 fere locis eandem scripturam a ceterorum codicum scriptura abhorrentem praebent.[1])

Codices M. 66 locis propriam cognationem prae se ferunt.[2])

Codices B (a g m n) 9 vel 10 locis eandem a ceteris diversam lectionem exhibent.

---

[1]) Respiciendum est, quod codex h, quum antea maxime ad genus M. accedat, a § 114 cum codicibus A = e k l (230 locis) consentit. Itaque genus A ab initio orationis usque ad § 113 in codicibus e k l, inde usque ad finem in codicibus e h k l continetur.

[2]) Inter hos 18 loci sunt (§ 1—113), quibus cod. h cum genere M facit.

Ex his numeris id intellegitur, codices A non solum propriam sed etiam prorsus diversam a ceteris codicibus omnibus originem habere, et recte duo tantum codicum genera distingui, codices A = e (h) k l et ceterorum codicum molem, ex quibus nonnullos etiam propius inter se cohaerere non potest negari. In tali rerum statu ante omnia id quaerendum est, quid de iis locis iudicandum sit, quibus codices A a consensu ceterorum, quos littera C comprehendere mihi liceat, discrepantes scripturas praebent. Nemo autem non concedet, tantum numerum discrepantium lectionum non mero errore natum esse (de qua re si quis aliter sentit, tamen inspectis variantibus scripturis facere non poterit, quin nobis adsentiatur). Inde si nobis contigerit aliquam suspicionem movere, grammaticorum opera in Aeschinis textum saevitum esse, nunc quidem satis habebimus, ne id, quod non nisi accurata disceptatione evinci potest, inani coniectura in animos insinuare videamur.

Ergo propositum mihi est disserere de iis locis, quibus codices A diversam a ceteris omnibus scripturam exhibent.

Ac primum quidem statuendum est, in codicibus A complures inveniri orationis defectus, qui facile inde explicantur, quod scriba, quum idem verbum vel eadem terminatio brevi spatio intermisso recurreret, a priore verbo ad posterius oculis aberravit, velut in § 31 V, ubi scriba a priore verbo στεφανοῦν ad sequens στεφανοῦν declinavit. Idem vitium cognosci licet in §§ 95 IX, 110 IV, 117 II (hoc extremo loco nimirum codex h defectum in ima pagina ex altero genere codicum supplevit). Etiam in aliis codicibus hoc vitium occurrit (maxime in codicibus a, q, Vat p, Laur.), sed semper ad singulos vel paucos inter se propius cohaerentes pertinet, non ad totum genus C. Iis autem locis, quos attulimus, ex consensu codicum A efficitur, fontem ipsum, de quo illi derivati sunt, talibus vitiis fuisse inquinatum. Quod si quis secum reputaverit, facile, puto, sibi persuadebit, eum scribam, ad quem archetypus codicum A referendus est, sententiarum contextum non intellexisse aut non attendisse. Nam qui ea, quae scribit, intellegit, is non tantis peccatis obnoxius est, quanta in codicibus A deprehendimus. Idem cognoscitur eo, quod in codicibus A genera nonnulla vitiorum exstant, quae nisi fallor ex arte palaeographica excusantur; velut saepius pro terminatione εσθαι scriptum est in A εται cf. §§ 98 VIII, 81 XVI, et εσθαι pro εται cf. §§ 63 XVI, 147 VII. Sed per se veri simile est, eundem scribam, cui modo intellegentiam scriptoris derogavimus, quum nullis cogitationibus a suo negotio distentus id tantum ageret, ut insequens verbum praecedenti scribendo suggereret, in singulis plus fidei habere. Hoc certe nemo sibi in animum inducet credere, qui

magnum verborum complexum omittere nullo negotio potuerit, eum ex suo arbitrio in traditis verbis aliquid mutasse, quod quidem ad sensum pertineret. Non ignoro, etiam in A multa in singulis mutata esse. Sed haec omnia ab neglegenti scriba facile committi potuerunt. Ut unum exemplum pro multis afferam, in § 67 XI codices A exhibent Φίλιππος pro ὁ δῆμος, quod et sententia requirit et ceteri codices servarunt. Vitium est intolerabile, si respicias antea et postea paucis verbis interpositis idem verbum Φίλιππος redire. Tali genere mendorum archetypus codicum C, qui in consensu ceterorum codicum continetur, omnino caret. Sed codicum A vitia, quia sunt manifesta non tam perniciosa Aeschini fuerunt, quam quae in C exstant. Haec enim referenda sunt ad scribam aliquem non indoctum, qui tradita verba immutare non dubitavit, si ea aut secus intellegeret, aut regulis, quibus erat imbutus, repugnare putaret. Sed quo facilius indolem et ingenium huius scribae vel potius grammatici perspiciamus, iam ad singula exempla accedamus.

Initio attingam unum locum, quo Weidnerus recte scripturam codicum A approbavit neque tamen Büttnero persuasit.

In extrema paragrapho 48 (XII) codices A exhibent γέγραφεν, ceteri γέγραφας. Res est haec: Aeschines iudices admonet, ne ab iis decipiantur, qui demonstrare studeant, non contra ius esse, Demosthenem in theatro coronari. Ipse iudices edocet, quibus verbis argumenta adversariorum possint refutare: ναί. εἴ γε σέ τις ἄλλη πόλις στεφανοῖ etc. Pronomen σε manifesto ad Demosthenem spectat. Büttnerus voluit (l. l. in media pagina 13), secundam personam generatim ad omnes pertinere, qui contra leges coronari velint, sed hoc alienissimum est ab nostro loco, quia iudices haec verba pro responso dare iubentur. Praecedunt enim haec: ἐπειδὰν τοίνυν — λέγωσιν, ὡς —, ἀπομνημονεύετε αὐτοῖς ὑποβάλλειν. Sed quid multa? Apparet verba οὐ γὰρ ἀποδείξεις ad Demosthenem spectare, rectam esse scripturam codicum A γέγραφεν (i. e. Ctesiphon). Vitium codicum C quo modo sit ortum, facile explicatur. Ille scriba quum distinctionem personarum non perspiceret, difficultatem ita sustulit, ut pro „οὐ γὰρ ἀποδείξεις, ὡς ἔννομα γέγραφεν“ mutando efficeret οὐ γὰρ ἀποδείξεις, ὡς ἔννομα γέγραφας. Itaque Weidneri sententiam a Büttneri impetu defendendam esse puto; neque tamen probo verbum οὗτος, quod Weidnerus in textum inseruit, ut sensum planiorem redderet. Oratio enim hoc loco paullo vehementius procedit, quod ex verbis τὸ γὰρ „ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ“ ὅτι ἔστιν, ὅλην τὴν ἡμέραν λέγε satis elucet. In tali genere orationis certam significationem personarum, quae per se intelleguntur, molestam potius quam necessariam iudicaverim, praesertim quum haec

verba in iudicio dicta sint, cui et Demosthenes et Ctesiphon ipsi intererant. Mihi quidem videtur addito illo pronomine οὗτος cursus verborum prave retardari.

Persimilis locus exstat in § 241 VII. Codices A praebent πεπόνθαμεν (quod probatur etiam ex Bekk. Anecd. I, 372), C πεπόνθατε. Praecedunt verba: εἰ γὰρ τολμήσει Κτησιφῶν μὲν Δημοσθένη παρακαλεῖν λέξοντα εἰς ὑμᾶς. Apparet scribam archetypi C πεπόνθαμεν mutasse in πεπόνθατε, ne hoc verbum repugnaret antecedenti pronomini ὑμᾶς. Weidnerus eandem difficultatem sensisse videtur, quum verba λέξοντα εἰς ὑμᾶς e textu removeret. Sed non est, cur in hac re offendamus Detur haec venia Aeschini, sicut omnibus Atticis oratoribus, ut modo secunda, si de iudicibus iisque, qui in iudicio adsunt, cogitat, modo prima persona utatur, si universum populum in mente habet seque ipsum in eorum numero ponit. Quid enim aptius nostro loco quam εἰς ὑμᾶς? quid accomodatius quam πεπόνθαμεν?

Eadem offensione inductus multis locis scriba archetypi C pronomina personalia ἡμεῖς et ὑμεῖς inter se permutasse mihi videtur:

In § 186 III codices A exhibent ἡμῖν, ceteri ὑμῖν. Hic est locus: προέλθετε δὴ τῇ διανοίᾳ καὶ εἰς τὴν στοὰν τὴν ποικίλην· ἁπάντων γὰρ ἡμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὰ ὑπομνήματα ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀνάκειται. Facile credo, scribam archetypi C respecto verbo προέλθετε mutasse ἡμῖν in ὑμῖν. Certe ad meum quidem sensum illud ἡμῖν multo aptius accidit. Referendum enim est ad civitatem Atheniensium et idem valet atque Ἀθήνησι.

Recte editores, et Schultzius et Weidnerus, scripturam codicum A acceperunt in § 175 XI, ubi codices C ὑμῶν pro ἡμῶν scribunt. Haec sunt verba: καίτοι θαυμάσειεν ἄν τις ὑμῶν, εἰ εἰσὶ φύσεως γραφαί. εἰσίν. τίνος ἕνεκα; ἵν' ἕκαστος ἡμῶν τὰς ἐκ τῶν νόμων ζημίας φοβούμενος etc. Liquet et qua de causa scriba archetypi C ἡμῶν in ὑμῶν mutaverit, et qua re hoc alterum ὑμῶν displiceat. Inest enim aliquid, quod facile iudices laedere potuit. Id quod oratores Attici maxime vitarunt. Eadem offensio in § 256 (VII) a me sentitur, ubi editores codices C secuti sic scribunt: οἴεται γὰρ ὑμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐηθείας ἤδη προβεβηκέναι, ὥστε — ἀναπεισθήσεσθαι. Codices A exhibent ἡμᾶς; recte, ut mihi videtur. Hic quoque causa mutationis ex antecedentibus verbis facile cognoscitur

Saepe in his pronominibus aliquid urbanitatis vel insinuationis inest, velut in § 134 I: ἡ δ'ἡμετέρα πόλις, — πρὸς ἣν ἀφικνοῦντο πρότερον — αἱ πρεσβεῖαι, — παρ' ὑμῶν τὴν σωτηρίαν εὑρησόμενοι, —. Sic praebent codices e k l Vat. Ceteri mutarunt ὑμῶν in ἡμῶν. Sed verba ἡ ἡμετέρα πόλις accipienda sunt simpliciter pro Ἀθῆναι. Contra illud ὑμῶν quum indicaret, iudices quasi ipsum populum esse, aures eorum blande tetigit. Ne nimius in hac re sim,

alia exempla omittam. Satis enim superque ex iis, quae attuli, efficitur, scribam archetypi C nimis diligenter aequabilitatem orationis esse persecutum.

Talem si illum scribam cognoverimus, non mirabimur, opinor, si etiam verba inserere, removere, immutare, permutare eum sine ullo negotio videbimus. Summus autem particularum fautor erat. Si quid ei ἀσυνδέτως dictum esse videbatur vel minus eleganter particulis distinctum, orationem distinctiorem et limatiorem reddere studuit.

In § 183 VII rectissime Weidnerus particulam καί inter ᾔτησαν δωρεὰν et ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δῆμος removit. Abest autem a codicibus A. Verba αἰτεῖν et διδόναι si sic iuxta ponuntur, satis logicam rationem, quae inter ea intercedit, declarant. Conferri potest § 205 III, ubi codices A aptissimum asyndeton praebent hoc: Δημοσθένην ἀξιώσατε ἀπολογεῖσθαι πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον πρῶτον, πρὸς τὸν περὶ τῶν κηρυγμάτων δεύτερον, τρίτον δέ, τὸ μέγιστον λέγω, ὡς —. Codicum C pars maior praebet copulam καί pro altero πρός. In ceteris vitium etiam latius patet. In § 209 IX codices C praeter Vat. Laur. p, qui ad A saepius accedunt, coniunctionis causa ἤ inseruerunt.

In § 125 X ex auctoritate codicum A verba sic scribuntur: εἰςελθὼν εἰς τὸ βουλευτήριον, μεταστησάμενος τοὺς ἰδιώτας ἐκφέρεται προβούλευμα. Scribam archetypi C, quum ante μεταστησάμενος particulam καί insereret, a veritate aberrasse perspicuum est, quia participia εἰςελθών et μεταστησάμενος omnino non coordinata sunt, sed μεταστησάμενος propius ad ἐκφέρεται referendum est. Accedit quod Aeschines, cuius oratio a brevitate et coartatione valde abhorret, multis locis similem in modum participia disiuncte congerere non dubitat (cf. § 149).

In § 218 III scriba archetypi C inserto ἀλλά ante οὐκ ἀναγκαζόμενος logicam rationem melius exprimere sibi visus est. Sed quid aptius quam illud asyndeton: καὶ σιωπῶ καὶ λέγω βουλευσάμενος, οὐκ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει δαπάνης? Neque in § 207 I particulam ἀλλά in codd. A non exstantem retineo.

In § 70 V codd. C praeter Florentinum addiderunt οὖν, in § 184 II γάρ (codicem e, qui hoc extremo loco cum C consentit, pristinam scripturam parum constanter servasse, multis exemplis demonstrari potest).

Non ita raro inveniuntur loci, quibus particula δέ in C exstat, in A omittitur, velut in § 91 I ταῦτα (δὲ) διανοηθεὶς —. Qui sententiarum connexum perspexerit, is concedet, hoc δέ prorsus languidam efficere orationem. Eandem ob causam in § 179 VII illud δέ post ἐγώ furca expellendum est. Quid ineptius, quam si Aeschines, postquam interrogationem iudicibus obiecit (οὐκ οὖν ἄτοπον —;) pergeret: ἐγὼ δὲ τοῦθ' ὑμᾶς ἐπιχειρήσω διδάσκειν. Aeschinem tale vividum genus orationis valde adamasse, ut et interrogantis et respondentis vice fungeretur, iam pridem a viris doctis animadversum est. Talia autem particularum copulationem aspernantur.

Recte Weidnerus in § 8 I secundum scripturam codicum A illud δέ post κἀκεῖνο removisse mihi videtur. Sed idem in § 149 I codicum A lectionem immerito repudiavit. Verba sunt haec: Φιλίππου γὰρ οὐ καταφρονοῦντος —, οὐδ' ἀγνοοῦντος —, καὶ — βουλομένου — καὶ — μέλλοντος, καὶ τῶν ἀρχόντων — φοβουμένων —, τούτων (δ') ἐχόντων οὕτως αἰσθόμενος Δημοσθένης —. Similem in modum enuntiatorum structura procedit in or. II §§ 26, 27, ubi verba ἐπὶ τῶν καιρῶν τούτων (§ 27) praecedentia genetiva complectuntur sine ulla particularum copulatione.

In § 41 X codicum C illud δέ post ἄλλοι eiciendum esse censeo. Ibi enim enuntiata sic se excipiunt: — ἀνεκήρυττόν τινες —, ἄλλοι τινὲς ὑποκηρυξάμενοι — ἀφίεσαν —, ὃ δ' ἦν ἐπιφθονώτατον, προξενίας εὑρημένοι τινὲς — διεπράττοντο ἀναγορεύεσθαι —. Aeschines hic, ut saepius, altius repetitam enarrationem instituit, quod genus orationis nimis astrictam distinctionem respuit. Adde quod illud δέ a scriptore de industria et cum vi quadam tertiae illi parti: ὃ δ' ἦν ἐπιφθονώτατον —, reservatum esse videtur.

In § 56 VI particula δέ vel τε post ὅσοι, quae auctoritate codicum C nititur, editores mirum in modum vexavit. Schultzius praebet ὅσοι δή, Weidnerus ὅσοι γε. Si ad codicum A sinceram fidem redimus, reiectis his particulis difficultas omnis evanescit.

In § 44 VIII simplex scriptura codicum A οὐ γάρ, quae etiam sequentibus verbis οὐ γὰρ ἔξεστιν commendatur, sententiae prorsus satisfacit; scripturam codicum C οὐδὲ γάρ ut argutius excogitatam reicio.

Neque video, cur in § 204 IV lectionem codicum C οὐδ' ἐκκλησιαζόντων codicum A auctoritati οὐκ ἐκκλησιαζόντων praeferamus. Dixerat Aeschines in antecedentibus: (παραβέβηκε Κτησιφῶν) καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀναρρήσεως καὶ τὸν τόπον. Itaque nunc illa figura usus, quam grammatici chiasmum vocant, his subiungit: κελεύων οὐκ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀνάρρησιν γίγνεσθαι, οὐκ ἐκκλησιαζόντων Ἀθηναίων, ἀλλὰ μελλόντων τραγῳδῶν εἰσιέναι. Eandem rem, quod Ctesiphon rogaverat, ut Demosthenes in theatro coronaretur, Aeschines, ut orator Atticus, in duo crimina distrahit.

Sed inveniuntur etiam nonnulli loci, quibus codices A particulam exhibent, C omittunt.

In § 74 VI scriba archetypi C particulam δέ post ἀποδοῦναι non recepit, quia non perspiciebat, quo pertineret. Weidnerus hanc rectissime servavit. Ille putavit, vocem δέ artificiose ab oratore insertam esse, ut significaret, additamentum aliquod ad

integram rogationem factam esse; mihi haec vox ex ipsis rogationis verbis sumpta esse videtur, ut in or. II § 104 habemus: ψήφισμα, ἐν ᾧ γέγραπται „πράττειν δὲ τοὺς πρέσβεις —“.

Eadem causa permotus scriba archetypi C in § 47 IV pro μήτε, quod ex sententia legis dictum est, scripsit μή. Legis verba in § 44 ab oratore citantur: διαρρήδην ἀπαγορεύει (ὁ νομοθέτης) μήτ' οἰκέτην ἀπελευθεροῦν — μήθ' ὑπὸ τῶν φυλετῶν — ἀναγορεύεσθαι στεφανούμενον, μήθ' ὑπ' ἄλλου, φησί, μηδενός —. Loco tertii illius μήθ' ὑπ' ἄλλου μηδενός nunc ex sententia legis substituitur: μήτε κηρύττεσθαι τὸν ἀλλότριον στέφανον.

Errore opinionis inductus scriba archetypi C (Vaticanus hoc loco cum A consentit) in § 4 I copulam καί omisit. Quod verbum iam ab editoribus Aeschini redditum est. Sed iidem in § 4 III, ubi codices A particulam δέ recte servarunt, ceteris aut μέν aut nihil praebentibus, vera et genuina scriptura prorsus neglecta intolerabilem sententiae hiatum oratori intulerunt. Aptum enim et concinnum sententiarum connexum, qui a § 2 usque ad mediam paragraphum 5 pertinet, eo disturbaverunt, quod puncto posito post verba τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως (§ 4) unum enuntiatum vel potius unam seriem enuntiatorum in duas partes diremerunt. Statuunt enim apodosin eius enuntiati, quod a verbis ἐπειδὴ δέ (§ 3) initium capit, contineri in verbis σεσίγηται μέν etc. usque ad finem paragraphi 4. Sententiarum connexum si respicimus, statuendum est, apodosin a verbis ἓν ὑπολείπεται μέρος (§ 5) incipere. Sic enim sententiae huius prooemii se excipiunt:

„(§ 1) In conspectu vestro, Athenienses, sunt inimicorum insidiae atque coitiones, quibus praesidia sibi parare studuerunt, dum ipse solus a mea parte sto, sine ullo praesidio, nisi quod in deorum auxilio, in legum auctoritate, in iudicum aequitate positum est. Sed hoc mihi satis superque praesidii fore confido, quia persuasum habeo, apud vos, iudices, nihil nisi leges et iustum valere. (§ 2) Jam vellem equidem, Athenienses, consilium quingentorum et populi contiones a praefectis recte administrari et eas leges valere, quas Solon de continentia ac moderatione oratorum dedit, ut liceret maximo cuique natu primum sententiam suam dicere, deinde, si qui ceterorum civium, quid sentiant, aperire volunt. Nam hoc modo et urbs optime gubernaretur et iudicia litibus vacarent. (§ 3) Quoniam vero quaecunque antea in honestis habebantur, nunc disturbata et labefactata sunt, atque quidam nullo negotio leges rogationibus violant, alii rogationes in suffragia mittunt, scilicet qui non iustissima ratione, sed fraude sortitioni facta proëdriam nacti sunt, sin autem quis ex ceteris senatoribus re vera sorte proëdriam nactus tabellas vestras

recte pronuntiat, hunc ii, qui civitatem iam non communem sed propriam ipsorum ducunt, capitis se esse accusaturos minantur (§ 4) et iudicia a iudicum gravitate ad populi contionantis libidines transtulerunt, obmutuit autem (σεσίγηται δὲ —) pulcherrimum illud praeconium „quis loqui vult quinquagenariorum civium, deinde deinceps ceterorum Atheniensium“, oratorum autem intemperantiam iam nemo coercere potest, (§ 5) quae quam ita sint, si quid sentio, una pars rei publicae relinquitur, accusationes legum rogationibus violatarum.“

In quibus verbis quae sit summa argumentationis, in dubio esse non potest. Haec enim orator dicit: optare atque cupere se, ut respublica antiquis moribus et legibus temperetur. Quoniam vero pristinus rerum status atque ordo paucorum libidine concussus sit, unam salutem civitatis positam esse sibi videri in accusatione eorum, qui leges rogationibus perruperint. Hic aptus et accomodatus sententiarum connexus restituitur restituta particula δέ post σεσίγηται.

Quantas difficultates vulgaris scriptura praebeat, praeclare Blassius nos edocere potest, qui in libro, cui inscribitur „Die attische Beredsamkeit“ III, 2, p. 205 sic de nostro enuntiato iudicat: Es ist hier eine solche Anhäufung der verschiedenartigsten Thatsachen, dass ein eigentliches Verständniss gar nicht mehr stattfindet, und was das Schlimmste, die Gliederung des Ganzen in Vorder- und Nachsatz entspricht keineswegs einem logischen Verhältniss von Ursache und Wirkung, sondern Aeschines sagt ungefähr: „da alle guten Einrichtungen abgekommen sind und die Redner es völlig zuchtlos treiben, so hat die gute Sitte aufgehört und gegen die Zuchtlosigkeit der Redner ist nicht mehr anzukommen,“ et postea: Ich glaube, mit der Bezeichnung „Bombast“ ist über jenen Satz nicht zu hart geurtheilt.

Jam quum Blassius vehementissime in oratorem nostrum invehatur, quod tam longum circuitum enuntiatorum accumulavit, vereor, ne displiceat ei mea sententia, quippe qui longiorem etiam enuntiatorum ambitum effecerim. Sed hoc non tantum valet, ut commoditatem orationis quam iustam sententiam defendere malim. Et multae excusationes praesto sunt. Ac primum quidem aliquantum offensionis, opinor, evanescet, si haec verba ab oratore apud iudices dicta esse meminerimus. Sonu ipso ac moderatione vocis indicabat, quem ad modum membra orationis distribuerentur. Tum in ipsis verbis quantum excusationis! Queritur Aeschines de rei publicae statu. Querentium autem est, crimina exaggerare et verba paullo latius propagare et profundere. Accedit quod Aeschines in § 2 partes huius enuntiati adumbravit et partitionem praestruxit. Nam

respondent inter se verba (§ 2) καὶ τὴν βουλὴν — ὀρθῶς διοικεῖσθαι et (§ 3) καὶ γράφουσί τινες — μετ'ὀργῆς κρίνουσι (§ 4), deinde verba (§ 2) καὶ τοὺς νόμους — γνώμην ἀποφαίνεσθαι et (§ 4) σεσίγηται δὲ τὸ δέκατον μέρος τῆς πόλεως. Denique respiciendum est, quod orator, quo facilius enuntiatorum structura perspiceretur, sat artificiose et praemisit universam sententiam: ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ πρότερον ὡμολογημένα καλῶς ἔχειν νυνὶ καταλέλυται et molem praecedentium enuntiatorum verbis (§ 5) τούτων δ'ἐχόντων οὕτως — ὑπολαμβάνετε εἶναι ita complexus est, ut, priusquam apodosis induceretur, distinctio enuntiatorum denuo ad animos audientium vel legentium accideret.

Jam si nobis contigit, hunc locum ab editoribus male tractatum ex codicum A auctoritate sanare, aliquantum adiumenti affertur eorum sententiae, qui codices A longe codicibus C anteponunt, quod codices A magis religiose genuinas lectiones servaverint, quum codices C studium corrigendi et ad communem intellectum immutandi ostendant. Et haud scio an talem existimationem codicum secuti nostro quoque loco cognoscere possimus, quo modo orta sit scriptura codicum C. Omisit ille scriba, ut supra dixi, copulam καί ante τὰς κρίσεις (§ 4), unde necesse est concludamus, ex eius sententia apodosin ab his verbis incipere. Itaque verisimile est, eum respexisse ad antecedentia verba (§ 2) οὕτω γὰρ ἄν μοι δοκεῖ ἥ τε πόλις ἄριστα διοικεῖσθαι αἵ τε κρίσεις ἐλάχισται γίγνεσθαι. Jam quia in utroque enuntiato de iudiciis sermo est, putavit, oratorem sic ratiocinari: „vellem equidem leges valere —, nam iudicia minuerentur; quoniam vero res publica paene pessumdata est, iudicia plebis libidinibus agitantur.“ Quod quamvis ineptum sit, tamen ab illo scriba non abhorret.

Prorsus geminum exemplum enuntiati ab editoribus male in duas partes distracti exstat in §§ 80, 81.

§ 79 Aeschines se expositurum esse dicit, qui factum sit, ut Demosthenes, quum antea consilia sua cum Philocrate consociaverit, necopinato et Philocratem ceterosque legatos publicis accusationibus aggressus sit et Philippo inimicissimus exstiterit. Hanc consiliorum commutationem (μεταβολὴν τῶν πραγμάτων) ut explicet, Aeschines in §§ 80, 81 condicionem illorum temporum describens multa enuntiata prodosi complectitur, quae sic inter se connexa sunt:

Ὡς γὰρ τάχιστα εἴσω Πυλῶν Φίλιππος παρῆλθε καὶ τάς τ'ἐν Φωκεῦσι πόλεις — ἀναστάτους ἐποίησε, Θηβαίους δὲ — ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν, ὑμεῖς τ'ἐκ τῶν ἀγρῶν — ἐσκευαγωγήσατε, ἐν ταῖς μεγίσταις δ'ἦσαν αἰτίαις οἱ πρέσβεις —, συνέβη {δὲ / τε} ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις διαφέρεσθαί τι Δημοσθένην καὶ Φιλοκράτην —, τοιαύτης δ'ἐμπιπτούσης ταραχῆς μετὰ τῶν συμφύτων

νοσημάτων αὐτῷ ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα ἐβουλεύετο etc. Ex codicum auctoritate apodosis continetur in verbis: (τοιαύτης δ'ἐμπιπτούσης ταραχῆς) ἤδη τὰ μετὰ ταῦτα ἐβουλεύετο — τῷ δήμῳ κληθήσεσθαι. Confitebimur, opinor, sic oratorem optime id praestare, quod in § 79 promittit. Sententiarum connexus simplicissimus hic est: (§ 79) Nunc dicam, quam ob rem Demosthenes consilia sua commutaverit: (§ 80) Quo tempore Philippus in Graeciam ingressus, quum necopinato et Phocenses funditus everteret et Boeotos amicitia sibi adiungeret, nostras spes vehementissime fefellerat legatorumque, qui de pace missi erant, promissa ad irritum redegerat,[1]) tunc Demosthenes, ut invidiam populi effugeret (§ 81: καὶ ἡγήσατο, εἰ τῶν συμπρεσβευόντων καὶ τοῦ Φιλίππου κατήγορος ἀναφανείη —, αὐτὸς δ'εὐδοκιμήσειν καὶ — πιστὸς τῷ δήμῳ κληθήσεσθαι), consiliis suis commutatis et ceteros legatos proditionis accusavit et auctor fuit belli cum Philippo redintegrandi (cf. § 82: ὁ δὲ παριὼν αὐτοῖς ἀρχὰς ἐνεδίδου πολέμου καὶ ταραχῆς). Editores, et Schultzius et Weidnerus, sententiam depravarunt, quum deleta particula τε vel δέ post συνέβη apodosin a verbis συνέβη ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις incipiant Simultas enim illa, quae subito inter Philocratem et Demosthenem orta esse dicitur, una ex iis causis est, quibus permotum Demosthenem consiliis suis commutatis praeter opinionem quam acerrime Philippum eosque Atheniensium, qui ab eius parte stabant, impugnasse Aeschines hoc loco affirmat.[2]) Quae cum ita sint, equidem censeo, ad codicum auctoritatem apodosin a verbis μετὰ τῶν συμφύτων νοσημάτων αὐτῷ incipiendam esse. Attendenda autem est artificiosa enuntiatorum conclusio, qua prorsus ad similitudinem eius loci, quem modo tractavimus (§ 3—5) universa sententia praemittitur (Ὡς γὰρ τάχιστα εἴσω Πυλῶν Φίλιππος παρῆλθε) et verbis τοιαύτης δ'ἐμπιπτούσης ταραχῆς antecedentia omnia comprehenduntur. Nam illud ταραχῆς, quod Weidnerus falso ad solam simultatem, quae Demostheni cum Philocrate erat, referre videtur (vertit enim in editione Berolinensi (1878) p. 106 „Zerwürfniss“; in editione Lipsiensi p. 74 de hac voce recte iudicare videtur) ad omnium rerum perturbationem, quam Aeschines § 80 copiose describit, pertinet. Sed restat, ut diiudicemus, utrum συνέβη τε ex codicum A auctoritate an συνέβη δὲ, quod codices C praebent, scribendum sit. Jam equidem fateor, mihi τε magis probari. Omnis enim

[1]) Quae tunc temporis Atheniensium fuerint exspectationes, cum multis locis, tum praeclare cognoscitur ex or. II. §§ 136, 137.

[2]) Causam illius simultatis Aeschines his verbis perstringit: „ὑπὲρ ὧν καὶ ὑμεῖς αὐτοὺς ὑπωπτεύσατε διενεχθῆναι, postea clarius etiam indicat: (81) μετὰ — τῆς πρὸς Φιλοκράτην ὑπὲρ τῆς δωροδοκίας ζηλοτυπίας. In scholiis adnotatum est: οἱονεὶ ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς χρήματα παρὰ Φιλίππου καὶ φιλονεικεῖν ἑκατέρους περὶ τοῦ πλείονος πρὸς ἀλλήλους.

oratio a verbis καὶ τάς τ'ἐν Φωκεῦσι πόλεις (§ 80) usque ad ὑπωπτεύσατε διενεχθῆναι (§ 81) in tres partes divisa esse mihi videtur, quae particulis τε — τε — τε inter se connexae sunt. Haec partitio sensui optime respondet. Nam primum externarum rerum mentionem facit: καὶ τάς τ'ἐν Φωκεῦσι πόλεις —, Θηβαίους δέ, — ἰσχυροὺς κατεσκεύασεν, tum domesticam perturbationem legatorumque angustias commemorat: ὑμεῖς τ'ἐκ τῶν ἀγρῶν —, ἐν ταῖς μεγίσταις δ'ἦσαν αἰτίαις — ἀλλὰ καὶ τὰ ψηφίσματα γεγραφέναι, denique indicat, accessisse etiam simultatem aliquam inter Demosthenem et Philocratem ortam: συνέβη τ'ἐν τοῖς αὐτοῖς χρόνοις — ὑπωπτεύσατε διενεχθῆναι. Itaque codicum A auctoritatem etiam nostro loco tueor. Facile autem credemus, scribam archetypi C, quum distinctionem enuntiatorum parum perspiceret, τε in δέ mutasse, ut hoc enuntiatum cum proxime antecedente coniungeretur, praesertim quum paullo ante Demosthenes et Philocrates nominatim afferantur.

Duo exempla inveni, quibus codices A particulam καί, C δέ exhibent. Utroque loco a scriba archetypi C de industria mutatum esse mihi quidem persuasi: In § 123 III verba καὶ ταῦτα ἡμῶν πραττόντων non dedecent oratorem nostrum, qui saepe, si res gestas enarrat, laxa potius quam astricta oratione utitur. Apte conferri potest § 115 XIII, ubi eandem ob causam scripturam codicum A δή codicibus C, in quibus δέ legitur, praetulerim. Alterum locum (§ 245 III), ubi lectionem καὶ τὸ μέγιστον contra codicum C τὸ δὲ μέγιστον defendo, nunc quidem praetermitto, quia postea mihi de illa paragrapho dicendum est (cf. p. 26).

Etiam aliae particulae inter se confunduntur, velut

§ 44 II δέ (A) et δή cf. adn. I h. § et p. 32.

§ 57 XIX ἤδη (A) — δή

§ 100 V ἐνταῦθα ἤδη (A) — ἐνταῦθα δή.

Particulae ἤδη, quae apud Aeschinem saepissime significatione magis attenuata invenitur, scriba archetypi C aliis quoque locis infestum se praebuit, cf. §§ 3 VIII, 147 IX, 151 I.

Uno loco illud ἤδη, quum ab A absit, in C additur: § 126 X ἤδη ἐπαναστάσης τῆς ἐκκλησίας. Apparet vocem ἤδη primitiva significatione positam esse. Sed si scripturam codicum A ἐπ' ἀναστάσει τῆς ἐκκλησίας sequimur, illo ἤδη non egemus. Temporis enim significatio in praepositione ἐπί inest, cf § 205 ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας. Num quia exempla dictionis ἐπ' ἀναστάσει τῆς ἐκκλησίας non exstant, idcirco eam abiciemus? Equidem hanc scripturam, quae genuino quodam splendore commendatur, longe antepono ieiunae illi codicum C lectioni.

Imprimis responsionem particularum μέν — δέ scriba archetypi C persecutus est. Haec sunt exempla: § 180 IX: κάκεῖνα

λογίσασθε, ὅτι, ἐὰν (μὲν) — διδῶτε, — ἕξετε —, ἐὰν δὲ — χαρίζησθε, — διαφθερεῖτε. § 215 IV: ὑπ' αὐτοῦ (μὲν) — ὑπ' ἐμοῦ δὲ —. § 258 X: παρ' οὐδὲν (μὲν) ἦλθον ἀποκτεῖναι. ἐξεκήρυξαν δ'ἐκ τῆς πόλεως —. Omnibus his locis in suspicionem vocaverim particulam μέν. Videtur mihi hac inserta aliquid de vi ac pondere priorum partium detrahi.

At unum exemplum inveni, ubi codices A μέν — δέ, C solum δέ habent: § 160 I: ἐπειδὴ δ'ἐτελεύτησε (μὲν) Φίλιππος, Ἀλέξανδρος δ' εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστη. Nemo non accepit codicum A scripturam. Hic enim particularum μέν — δέ responsio optime ex rerum natura declaratur. Causa mutationis fortasse inde repetenda est, quod ille scriba nimiam redundantiam particularum δέ — μέν — δέ evitare studuit.

In § 9 VIII codices C τε — καί, A solum καί exhibent: προσλαμβάνοντες τοὺς (τ') ἐκ τοῦ βουλευτηρίου ῥήτορας καὶ τους ἐκ τοῦ δήμου —.

In § 120 IV codices C cum paragrapho 109 consentientes praebent

καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ φωνῇ,

codices A illud καὶ ante χειρὶ non habent. Si quis antecedentia (καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ γῇ τῇ ἱερᾷ) respicit, is, opinor, pronus erit in eam sententiam, illud καί ante χειρί aptius intermitti, quamquam in formulis veteres non multum mutare solebant. Ceterum ex aliis locis colligitur, scribam archetypi C responsionem particularum καί — καί, quae paullulum sane a vulgari levitate sermonis recedit, saepius removisse, cf. § 49 II (καὶ) λέγων καὶ πράττων —. § 100 XVI (καὶ) φίλον καὶ ἐχθρόν. Priore loco verba ex Ctesiphontis rogatione, altero ex eo foedere, quod Athenienses auctore Demosthene cum Oreitis inierunt, sumpta sunt. Restat unus locus: in § 84 II codices A scribunt: περὶ ταῦτα καὶ μέγιστα ἠδίκησθε καὶ μάλιστα ἠγνοήκατε, in C est: περὶ ταῦτα τρία μέγιστα (Laur. καὶ τρία μέγιστα —) ἠδίκησθε etc.

Primum contendo scripturam codicum A optime se habere. Aeschines postquam ex adversariorum sententia novam aliquam causam proposuit (cf. Ναί, ἀλλὰ χαλκοῖς καὶ ἀδαμαντίνοις τείχεσιν, ὥς αὐτός φησι, τὴν χώραν ἡμῶν ἐτείχισε, τῇ —), exclamat: „quod ad hanc rem pertinet, iudices, et maximas iniurias accepistis et ne sensistis quidem."

Etenim etiam aliunde cognoscitur, id argumentum Demosthenis, quod in Thebanorum societate versatur, tunc apud Athenienses permultum valuisse (cf. § 137 et sq). Fortasse inde explicatur, quod Aeschines, quamquam asseverat, se ad hanc causam refutandam properare (σπεύδων δ'εἰπεῖν περὶ τῆς θαυμαστῆς συμμαχίας τῆς τῶν Θηβαίων), tamen saepius eam in posteriorem locum differt (cf. §§ 84 , 106) et, ubi tandem aliquando

ad eam accedit (§ 137), inani potius iactatione et futilibus rationibus quam veris criminibus Demosthenem impugnat. Itaque arbitror, nunc apte ab Aeschine dici: καὶ μέγιστα ἠδίκησθε καὶ μάλιστα ἠγνοήκατε —. Contra scriptura codicum C vehementer mihi displicet Illud τρία omnino non habet, quo referatur. Aeschines, ut modo dixi, in § 137 demum de Thebanorum causa disserere incipit et in § 141 partitionem illam denuntiat (περί γε ταύτας τὰς πράξεις τρία τὰ πάντων μέγιστα Δημοσθένης εἰς ὑμᾶς ἐξημάρτηκε —). Itaque equidem crediderim, vocem τρία ex similitudine paragraphi 141 ad nostrum locum ascriptam in textum irrepsisse.

In § 114 XII servato illo ἢ ante ἀνδρός cum codicibus A sic lego: ὅτου ἂν προσάψηται, ἢ ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ δυνάστου ἢ πόλεως δημοκρατουμένης —. Codices C illo ἢ deleto rectum sensum obscurum reddiderunt Primum enim in universum loquitur: ὅτου ἂν προσάψηται — id quod etiam scholiis probatur, in quibus haec explicatio legitur: οὗ ἂν ἅψηται πράγματος —, tum universae sententiae singulatim tres partes subicit: ἢ ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ δυνάστου ἢ πόλεως δημοκρατουμένης.

Sed de particulis hactenus! Nunc iam ad graviora accedamus. Inveniuntur enim permulti loci, quibus codices C unum vel plura verba praebent, quae a codicibus A absunt. Itaque quaerendum est, utrum haec abicienda an accipienda sint. Quod ut discernatur, necesse est in singulos locos inquiramus; neque is sum, qui praeoccupata mente hanc unam ob causam, quod solis codicibus C sustinentur, ea verba e textu eiciam. Cavendum enim est, ne deleamus ea, quae scribae archetypi A incuria omissa sunt. Sed perlustratis his locis arbitror id effici, scribam archetypi C, si oratio ei manca vel obscura videbatur, ex suo ingenio saepenumero verba addidisse, ut sententiam expleret et illustraret.

Huc pertinent ii loci, quibus pronomina textui inserta sunt, velut in § 68 XI: ἐν ᾧ γράφει μὴ μόνον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης — (ἡμᾶς / ὑμᾶς) βουλεύσασθαι. Illud ὑμᾶς vel ἡμᾶς ex paragrapho 69 ad nostrum locum translatum esse videtur. Ibi sic legitur: πρῶτον μὲν γὰρ ἔγραψαν ὑπὲρ εἰρήνης ὑμᾶς μόνον βουλεύσασθαι. Sed hoc posteriore loco non civis aliquis Atheniensis, sed socii rogationem vel potius decretum scripserunt. Itaque ut hic personarum distinctio apta et accommodata, ita in § 68 neque necessaria neque ex more scriptorum est.

Duo exstant exempla, ubi codices C substantivo ἡ πόλις ad Atheniensium urbem pertinenti addiderunt pronomen ἡμῶν: § 222 XII et § 254 IV. Liquet prorsus supervacaneum esse illud ἡμῶν. Nam quum orator Atheniensis coram civibus dicebat

ἡ πόλις pro Ἀθῆναι, nemo hoc non perspiciebat. Sed quum plerumque pronomine optime possimus carere, fieri tamen potest, ut apte additum sit. Mihi quidem persuasum est, in § 88 VI ab Aeschine scriptum esse, ut codices A tradiderunt: ἐκινδύνευσεν ἂν αἴσχιστα παθεῖν ὑμῶν ἡ πόλις. Nonnulli codices generis C ad vulgarem consuetudinem ὑμῶν immutaverunt in ἡμῶν. Plures autem illud ὑμῶν vel ἡμῶν e textu eiecerunt, quia neque ὑμῶν neque ἡμῶν, quod sequentibus verbis ἀλλ' ὅμως ὑμεῖς repugnaret, iis satis placebat. Sed conferenti mihi praecedentia verba οἱ στρατηγοὶ οἱ ὑμέτεροι — etiam illud ὑμῶν ἡ πόλις comprobatur.

Res permultis locis tam manifesta est, ut disputatione non egeat. Itaque satis habebo exempla apponere. § 94 IV: ὑμῖν. § 130 II: ἡμῖν. § 243 II: σοι. § 12 VII: ἐγώ. Omnibus his locis haud gravate pronomina illa ab scriba archetypi C inculcata eicio.

Pronomen αὐτός additum est his locis:

§ 76. II: ὑπόλοιπον δέ μοί ἐστι τὴν κολακείαν (αὐτοῦ) διεξελθεῖν. Haec ad eam dispositionem spectant, quam orator §§ 60, 61 proposuit. Itaque tota vis in re, non in persona, collocata est. Sed per se illud αὐτοῦ propter subsequens verbum Δημοσθένης aegre fertur.

§ 59, XII: ὅ τι ἂν (αὐτὸς) ὁ λογισμὸς αἱρῇ. Illud αὐτός ex § 60 in nostrum locum invectum est, cf. verba: ἐὰν αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας λογισμός vel ex codicum A scriptura: ἐὰν ὁ αὐτὸς τῆς ἀληθείας λογισμός. Certe priore loco abiecto illo αὐτός offensio nulla nascitur. Sed ne altero quidem loco codicum A scriptura merito relicta esse mihi videtur. Respiciendum est, quod orator comparationem instituit. Confert enim argumentationem suam actis publicis fundatam et confirmatam cum argumentatione rationum reddendarum Itaque quum ipsum verbum λογισμός ex illa comparatione arcessitum sit, Aeschines recte dicit „ὁ αὐτὸς τῆς ἀληθείας λογ.

§ 103 IX: δεησόμενον (αὐτοῦ) τὸ μὲν τάλαντον ἀφεῖναι —. Nemo profecto negabit, illud αὐτοῦ sine ullo sententiae detrimento posse omitti. Accedit, quod ex codicum C scriptura illud ter repetitum αὐτός mihi quidem valde displicet: πέμπουσι πρὸς αὐτὸν — δεησόμενον (αὐτοῦ) — ἐπαγγελλόμενον δ' αὐτῷ — σταθήσεσθαι.

§ 187, XXIII: ὅσοι (αὐτῶν) ἐπὶ Φυλῇ ἐπολιορκήθησαν. Inserto illo αὐτῶν vis antitheseos imminuitur. Sequuntur enim verba: οὐχ ὅσοι τὴν τάξιν ἔλιπον.

Restant nonnulli loci, quibus quum longum sit, argumenta conquirere, hoc, opinor, concedemus, eiectis pronominibus difficultatem nullam creari:

§ 100 XIV: αὐτοῖς. § 225 VIII: αὐτοῦ. § 117 VI: αὐτόν. § 47 XII: αὐτῶν.

Jam velim attendantur ii loci, quibus pronomina demonstrativa a codicibus C verbis oratoris interposita sunt:

§ 58 IV: τὴν προτέραν (ἐκείνην) εἰρήνην
§ 189 VI: τὸν παλαιὸν (ἐκεῖνον) πύκτην
§ 9 II: παρ' οὓς τὸ ψήφισμα (τοῦτο) τυγχάνει γεγραφώς —.

Non est quod codicum A scripturas verbis defendamus. Extremum illum locum (§ 9) etiam exemplo confirmabo: (§ 27) ὅθ' οὗτος τὸ ψήφισμα ἔγραψε. —

Contra in § 108 VII (λαβόντες δὲ τὸν χρησμὸν τοῦτον) illud τοῦτον a scriba archetypi C nescio quam ob causam omissum, quum antecedant ipsa verba oraculi, necessario requiritur.

Sed quid de § 72 X: ἐρώτημά (τι) ἠρώτα? Num necessarium iudicabimus illud τι?

Idem verbum in codicibus C additum est in § 195. I. Codices A sic scribunt: Ἀρχῖνος γὰρ ὁ ἐκ Κοίλης ἐγράψατο παρανόμων Θρασύβουλον τὸν Στειριᾶ γράψαντα παρὰ τοὺς νόμους στεφανοῦν ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ Φυλῆς (codices e h l ἕνα τῶν ἀπὸ Φυλῆς αὐτῷ συγκατελθόντων.) Codices C post verbum γράψαντα inseruerunt τι. Quidquid de hoc loco difficillimo statuitur, apparet scripturam γράψαντά τι παρὰ τοὺς νόμνους στεφανοῦν ferri non posse. Itaque in nonnullis codicibus generis C (d q Barb et pr. F) verbum στεφανοῦν omissum est. Sed rectius delevissent illud τι, quod a verbis (in extrema § 195): παρὰ τοὺς νόμους γράφοντά τι originem duxisse veri simillimum est. Optime autem etiam hoc exemplo cognoscitur, quae sit natura codicum C. Sed quoniam incidimus in locum ab editoribus, ut mihi quidem videtur, male tractatum, liceat mihi meum proferre iudicium, quamquam ad codicum rationes cognoscendas, quoniam illud τι omnino ferri non potest, non magni momenti est, quid de hoc loco iudicetur. Ac primum quidem statuendum est, codicum A scripturam per se nullam habere offensionem. Sed quia aliunde[1]) accepimus, Thrasybulum non rogasse, ut civis aliquis coronaretur, sed ut Lysiae civitas donaretur, viri docti hanc discrepantiam moleste ferentes verba γράψαντα παρὰ τοὺς νόμους στεφανοῦν exstirpaverunt Sed equidem fateor, mihi eam scripturam, quam praebent editores, et Schultzius et Weidnerus, minime placere. Volunt enim, verba „ἕνα τῶν συγκατελθόντων (αὐτῷ ἀπὸ Φυλῆς[2]) ad Thrasybulum referenda esse. Quid? nonne mirum accideret, si Aeschines, quum Thrasybulus ut restitutor rei publicae tunc in omnium

---

[1]) cf. Weidner in ed. Lips. p. 169, et Blass: Die attische Beredsamkeit von Gorgias bis zu Lysias, Leipz. 1868 p. 340 ff.

[2]) Verba, quae uncis inclusi, Weidnerus propter diversam collocationem abicit.

ore esset, iudices diserte in memoriam illius rei revocaret? Concedo autem hoc quamquam non necesse erat, tamen fieri potuisse. Jam vero credemus, Thrasybulum significari posse verbis: ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ Φυλῆς? Nonne potius exspectamus ἕνα τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον, ut in § 187 de Archino dicitur: εἷς τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον (quamquam illa verba prorsus languentia mihi suspecta sunt) et in nostra paragrapho: ὥσπερ τότε αὐτοὺς φεύγοντας ἀπὸ Φυλῆς Θρασύβουλος κατήγαγεν et νεωστὶ γεγενημένων αὐτῷ τῶν εὐεργεσιῶν? At enim his verbis ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ Φυλῆς declaratur illa amicitia, quae Thrasybulo cum Archino intercedebat (cf. § 194: ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι τοὺς φίλους). Dubito equidem, num hac re amicitia apte comprobetur. Sed arbitror, amicitiam Archini et Thrasybuli, utpote qui in civitate principem obtinerent locum, satis cognitam fuisse Atheniensibus (cf. or. II 176). Itaque Aeschines, quum nomina poneret, amicitiam eorum accuratius illustrare potuit supersedere. Quae quum ita sint, mihi quidem exploratum est, verba ἕνα τῶν συγκατελθόντων αὐτῷ ἀπὸ Φ. ad Thrasybulum neutiquam posse pertinere. Quamobrem aut haec verba omnia „γράψαντα παρὰ τοὺς νόμους — ἀπὸ Φυλῆς delenda sunt aut necesse est amplectamur codicum A scripturam. Remedium illud neque per se placet, quia causa accusationis requiritur, et gravius est, quam quod probari possit. Itaque quum ad codices A confugere cogamur, dubitatio summa oritur de fide Aeschinis historica, nisi forte quis mavult alterius fontis integritatem in suspicionem vocare. Sed ne id quidem ab oratore Attico alienum puto, ut quo magis iudicibus exemplum comprobaret, falso affirmaverit, Thrasybuli rogationem idem spectasse, quod Ctesiphon rogaverat.

In § 187 XIII codices C verbis κατ' ἄνδρα addiderunt ἕκαστον. Legentem ipsa repetitio vocis ἕκαστον retinet. Sequuntur enim verba: ἔπειτα κελεύει — αὐτῶν ἕκαστον.

Nonnullis locis codices C verbo ἄλλος addito orationem infecerunt:

§ 27 VII: καθάπερ οἱ (ἄλλοι) ἄρχοντες. Dissentio hoc loco a Weidnero, qui vocem ἄλλοι necessariam duxit, quia verba οἱ ἄρχοντες novem archontes primarios significarent. Quod quamquam concedo, alias recte se habere, tamen respiciendum est, Aeschinem hic in universum de magistratibus Atheniensium disputare Itaque paullum ab usu vulgari recedens optime potest dicere οἱ ἄρχοντες pro „ii, qui munere aliquo publico (ἀρχῇ) funguntur."

§ 64 XI: ἵνα μὴ μετὰ τῶν (ἄλλων) Ἑλλήνων. Videtur mihi verbum ἄλλων ex § 67 huc importatum esse. Ibi enim scriptum invenimus: ἵνα μὴ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων —

§ 156 III: πρὸς τοῦ Διὸς καὶ (τῶν ἄλλων) θεῶν. Cobetus (Var.

Lect. p. 354) exposuit, recte dici πρὸς Διὸς καὶ θεῶν. Itaque non est, cur a codicum A scriptura recedamus, quamquam in Timarchea (§ 70) omnium codicum consensu sustinetur scriptura: πρὸς τοῦ (cod. 1 om. τοῦ) Διὸς καὶ τῶν ἄλλων θεῶν.

Conferri potest § 56 V, ubi scriba archetypi C ex genuina scriptura ἐναντίον τῶν δικαστῶν — καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων — simili offensione permotus atque iis, quos modo attuli, locis effecit: ἐναντίον τῶν δικαστῶν — καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν —.

In § 26 III codices C ἁπάσας post συλλήβδην addiderunt. Quod additamentum certe primo aspectu necessarium videtur; sed haud scio an eo carere possimus. Verba τὰς Ἀθήνησιν ἀρχὰς ἄρχοντα non verbo tenus accipienda esse sed tantum ad potentiam Demosthenis declarandam spectare, ex antecedentibus clare elucet, cf. § 25: καὶ σχεδὸν τὴν ὅλην διοίκησιν εἶχον τῆς πόλεως. Quod si respicio, illud ἁπάσας nescio quo pacto vehementer mihi displicet. Quid in illis verbis insit, perspicitur ex priore parte antitheseos, quae ab oratore instituitur: ἐάν τις μιᾶς ἀρχῆς τῆς ἐλαχίστης ὑπεύθυνος ᾖ —. Videtur mihi verbum ἁπάσας additum esse, ut oppositum sit antecedenti μιᾶς. Fortasse etiam respiciebat ille scriba ad § 18: καὶ συλλήβδην ἅπαντας καὶ χωρὶς ἑκάστους.

Adverbia nonnullis locis abundanter addita sunt in codicibus C, velut in § 2 X: καθ' ἡλικίαν (χωρὶς) καὶ ἐν μέρει. Prorsus aliter res se habet in § 18, ubi voci χωρὶς oppositum est συλλήβδην.

§ 238 IV: οὐ πολλῷ (πρότερον) χρόνῳ πρὸ τῆς — διαβάσεως.

§ 76 IV: οὐδεμίαν (πώποτε) φανήσεται. Illud πώποτε vix fertur. Videtur propter sequens πρῶτον additum esse, ita ut respondeant inter se verba οὐδεμίαν — μόνον et πώποτε — πρῶτον. Sed verba μόνον καὶ πρῶτον in unam abiisse notionem finitimo exemplo probatur, cf. § 77: τὴν μόνην ὁ δείλαιος καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας.

Duobus locis adverbium οὕτως quum ab A absit, in codicibus C exstat: § 53 VI ὥστε τὰ μέγιστα τῶν αἰσχρῶν (οὕτως) ἐστὶ πιστὰ καὶ γνώριμα τοῖς ἀκούουσιν ὥστε —.

§ 234 VII: οἳ ῥᾳδίως (οὕτω) κατέλυσαν τὸν δῆμον —. Utroque loco suspicor, verbum οὕτως scribae illi esse tribuendum. Posteriore loco quamquam illud ῥᾳδίως οὕτως a lingua graeca minime recedit, tamen etiam simplex illud ῥᾳδίως sententiam plane exprimit, ut in § 3: καὶ γράφουσί τινες ῥᾳδίως παρανόμους γνώμας.

In § 149 III vocem ἰδίᾳ in solis codicibus C exstantem quamquam editores retinuerunt, tamen reiciendam esse censuerim. Verba sunt haec: τούτων ἐχόντων οὕτως αἰσθόμενος Δημοσθένης καὶ τοὺς Βοιωτάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην (ἰδίᾳ) ποιεῖσθαι χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ Φιλίππου λαβόντας.

Aeschines hoc loco demonstrare vult, Demosthenem, quum et Philippus et Thebani de pace cogitarent (cf § 148) neque

Athenienses certum consilium iniissent (cf. § 149: οὐδενὸς ἀνθρώπων λέγοντος οὔθ' ὡς δεῖ ποιεῖσθαι πρὸς Φίλιππον εἰρήνην οὔθ' ὡς οὐ δεῖ), rebus omnibus ad pacem spectantibus auctorem exstitisse belli et cladis Chaeronensis. Contendit autem, Demosthenem pecuniae cupiditate permotum esse, ut bellum excitaret. Sic enim hanc rem explicat. Demosthenes ubi animadvertit, Thebanos paci faciendae favere (§ 148 — τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν Θήβαις φοβουμένων τὸν ἐπιόντα κίνδυνον — τούτων ἐχόντων οὕτως αἰσθόμενος Δημοσθένης) suspicatus est, eos pecuniam accepisse a Philippo, quum ipse esset neglectus (cf. τοὺς Βοιωτάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην ποιεῖσθαι χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ Φιλίππου λαβόντας). Itaque se ab aliqua largitione excludi moleste ferens (ἀβίωτον ἡγησάμενος εἶναι. εἴ τινος ἀπολειφθήσεται δωροδοκίας) vehementissime subito in eos, qui pacem cum Philippo fieri vellent, (quamquam nemo omnino de ea re in contione mentionem fecerat) invectus est ea spe, fore, ut Thebanorum duces, quo Atheniensium iram sedarent, ipsi de accepta pecunia impertirent (ὡς ᾤετο κηρύγματι τούτῳ (cf. adn. VIII) τοῖς Βοιωτάρχαις προκηρύττων ἀναφέρειν αὐτῷ τὰ μέρη τῶν λημμάτων). Sed quum Thebani nulla ratione Demosthenis habita (§ 150. ὡς δ' οὐ προσεῖχον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες οἱ ἐν ταῖς Θήβαις) milites Atheniensium remisissent, ut populus de pace deliberaret, Demosthenes ira abreptus Thebanos proditionis accusavit. Quam culpam Thebani ut evitarent, una cum Atheniensibus arma ceperunt (§ 151). Hunc sententiarum connexum si respicimus, fieri non potest, quin illud ἰδίᾳ permolestum iudicemus. Summa enim vis, quae, ut exposui, in verbis χρυσίον ἄνευ αὐτοῦ παρὰ Φιλίππου λαβόντας sita est, inserto illo ἰδίᾳ occupatur et praeripitur. Neque omnino illa vox habet quo referatur, aut in antecedentibus aut in sequentibus. Immo tantum aberat, ut Thebani Athenienses a communione pacis repellerent, ut et remissis militibus Atheniensibus pacem commendarent et ad extremum de pace desistere quam Atheniensium partes deserere mallent. At Demosthenes poterat suspicari, Thebanos invitis Atheniensibus pacem facere velle. Quid? Nonne si hoc prohibere Demosthenes voluisset, id ei etiam laudi esset vertendum? Apertum additamentum fortasse inde originem duxit, quod scriba quum sic legeret: τοὺς Βοιωτάρχας ὑποπτεύσας μέλλειν εἰρήνην ποιεῖσθαι neglectis sequentibus verbis aliquid requireret, quod Demostheni suspectum fuisset. Nam quod Thebani pacis desiderio erant affecti, Demostheni non in suspicione erat, sed clare hoc perspiciebat. Ne id quidem veri dissimile est, vocem ἰδίᾳ explicationis causa ad verba ἄνευ αὐτοῦ additam esse. In quibus profecto nihil aliud inest nisi „(pecunia), cuius ipse expers esset.“

Accedamus nunc ad praepositiones nonnullis locis ab scriba archetypi C oratori obtrusas:

§ 114 V: λαμβάνει δισχιλίας δραχμάς — (ὑπὲρ) τοῦ μηδεμίαν μνείαν — ποιεῖσθαι cf. Dem pro cor. § 107: μικρὰ ἀναλῶσαι τοῦ μὴ — ποιεῖν —; Scriba ille perspicuitatis causa ὑπέρ in textum inculcavit. Idem studium agnosco in § 44 V: τῷ (περὶ) τῶν — στεφανουμένων νόμῳ. Comprobatur codicum A scriptura § 205: πρὸς τὸν τῶν ὑπευθύνων νόμον —. Scriba fortasse etiam respiciebat sequentia verba: ἀλλὰ περὶ τῶν ἄνευ ψηφίσματος ὑμετέρου στεφανουμένων. In § 179 X codices A exhibent: εἰς τὰ Ὀλύμπια ἢ ἄλλον τινὰ τῶν στεφανιτῶν ἀγώνων. In C praepositio εἰς ante ἄλλον repetita est.

§ 155 VIII codices A sic praebent: ἀρετῆς τὸν κάκιστον, ἀνδραγαθίας ἕνεκα τὸν ἄνανδρον καὶ λελοιπότα τὴν τάξιν. Codices C post ἀρετῆς praepositionem ἕνεκα, quae facile cogitatione suppletur ex verbis ἀνδραγαθίας ἕνεκα, inseruerunt.[1]) Etenim Aeschines quum dicere vult „ἀρετῆς καὶ ἀνδραγαθίας ἕνεκα τὸν κάκιστον καὶ τὸν ἄνανδρον —, quo magis pravitas illius praeconii, de quo verba fiunt, ab audientibus percipiatur, verbo ἀρετῆς statim oppositum subicit illud τὸν κάκιστον. Quam ob rem verba sic distinxerim: ἀρετῆς — τὸν κάκιστον, ἀνδραγαθίας ἕνεκα — τὸν ἄνανδρον καὶ λελοιπότα τὴν τάξιν. Talia exemplis probantur. Est mihi in promptu unum ex Demosth. XVIII § 204, quod quamquam non plane in nostrum locum quadrat, tamen apponam: Κυρσίλον καταλιθώσαντες οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ — αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι — τὴν γυναῖκ' αὐτοῦ.

Nostro autem loco ex impetu orationis etiam id excusatur, quod particula καί ante ἀνδραγαθίας intercidit, quamquam ab aliquo otioso scriba postea addita est (cf. adn. X). Scriptura codicum A profecto mihi multo magis arridet, quam quae a Weidnero in textu exhibetur.

§ 125 III codd. A: τοῦ δόγματος τούτου ἀναγνωσθέντος ὑφ' ἡμῶν τῇ βουλῇ καὶ πάλιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῷ δήμῳ. Codd. C, ut alia omittam, ante τῇ βουλῇ praepositionem ἐν addiderunt. Quod optime refellitur sequentibus verbis τῷ δήμῳ. At editores haec e textu eiecerunt. Immerito eiecerunt; Aeschines enim hoc loco, quum id maxime agat, ut doceat, psephisma vel dogma Amphictyonum recte et in senatu et in populo a se recitatum esse, paullo accuratius loquitur.

Particula καί explendae vel illustrandae sententiae causa ab illo scriba addita est his locis:

§ 62 XII: συναπελογεῖτο δὲ (καὶ) Δημ.[2]) Illud καί, quum antecedat verbum συναπελογεῖτο, prorsus supervacaneum est.

§ 101 XIV: (καὶ) ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι[3]) Quaeritur, de quo pse-

[1]) verba: ἀρετῆς ἕνεκα codices a p Vat. Laur. omiserunt, cod. u aliter collocata exhibet.
[2]) cod. Laur. hoc loco cum A facit.
[3]) cum A consentiunt codices p Flor.

phismate orator cogitet. Ex scriptura codicum C apparet, verba καὶ ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι referenda esse ad sequentia διατελεῖν λέγοντα καὶ πράττοντα τἄριστα τῷ δήμῳ τῶν Ἀθ., atque id psephisma indicari, quod a Demosthene scriptum esse §§ 100 et 101 narratur. Sed haec sententia, quae per se parum placet, quia non apte dicitur Δημοσθένης ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι διατελεῖ λέγων καὶ πράττων τἄριστα τῷ δήμῳ. propter pronomen τῷδε, quod non ad antecedentia sed ad sequentia spectat, ferri omnino non potest. Itaque nos ad codicum A auctoritatem redeuntes eiecto illo καί statuimus, Aeschinem nunc rogationem rei Ctesiphontis indicare verbis ἐν τῷδε τῷ ψηφίσματι. Saepius enim pronomine ὅδε eae res vel ii homines significantur, qui in iudicio adsunt.

§ 189 XII: ἧς (καὶ) ἕνεκα στεφανοῦται[1])

§ 60 I: οὕτω (καὶ νῦν) τὴν ἀκρόασιν ποιήσασθε.[2])

Codicum A scriptura his locis nullam praebet offensionem neque omissis particulis magnam elegantiae iacturam facimus.

In § 179 V codices A exhibent: τὰς μὲν δωρεὰς νῦν πλείους εἶναι. τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τότε μᾶλλον ἰσχύειν, καὶ — In codicibus C inter μᾶλλον et ἰσχύειν interpositum est ἢ νῦν. Quod quam molestum sit, non opus est verbis explicare.

Ingenium et natura codicum C praeclare iis locis cognoscitur, quibus verba addiderunt ea, quae, quum ex antecedentibus subaudirentur, orator diserte repetere noluit:

§ 172 XI: ἀπὸ μὲν τοῦ πάππου (τοῦ πρὸς μητρός). Verba τοῦ πρὸς μητρὸς addita sunt ex § 171. Tam certa significatione posteriore loco non opus erat.

§ 188 VI: ἡ τῶν καταγαγόντων (τὸν δῆμον) δωρεά — cf. § 187: τοῖς ἀπὸ Φυλῆς φεύγοντα τὸν δῆμον καταγαγοῦσιν et εἷς τῶν καταγαγόντων τὸν δῆμον. Pleraque, quae ad hoc genus vitiorum pertinent, ne editores quidem fugerunt: cf. §§ 54 VII, 93 IX.

Weidnerus recte etiam in § 242 XIII λέγειν[3]) removit: νῦν δ' οὐ φήσεις δύνασθαι (λέγειν) cf. Weidn. ed. Lips. p. 201. Depromptum est ex antecedentibus verbis ὡς οὐ δυνατὸς εἶ λέγειν, cf. Lys. XXVII, § 5.

Sed quoniam ea, quae modo tractavi additamenta, etsi rectum cursum sententiarum retardant, tamen a consilio oratoris non recedunt, haec fortasse illi scribae condonabimus. Jam vero nova verba explendae sententiae causa excogitavit:

§ 28 III: ἀντιδιαπλέκει πρὸς τοῦτ' εὐθὺς (λέγων) ὡς —

Conferri potest § 118 III, ubi codices e h k p Vat. Laur. διεξῄει. ceteri διεξῄει λέγων exhibent.

[1]) Omittit illud καί etiam cod. n.
[2]) A codice e καί tantum abest.
[3]) λέγειν omittunt A et g.

§ 27 XIV ἐκκλησίας οὔσης ἔγραψε (ψήφισμα) Δημοσθένης ἀγορὰν ποιῆσαι —. Verbum ψήφισμα etiam diversa collocatione (codices z Flor: Δημ. ψήφ.) arguitur. Certe non necessarium est, praesertim quum verbis ἐκκλησίας οὔσης res satis declaretur.

Graviora etiam ea additamenta sunt, quae sententiae oratoris officiunt, velut in § 88 IX: codices A praebent: οὐ γὰρ τὸ δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμόν ἐστι μέγιστον.[1]) Illud μέγιστον scriba archetypi C addito substantivo κακόν illustrare sibi visus est. Ex codicum A scriptura sententia prorsus apta haec est: „nisi milites vestri cum virtute sua tum deorum auxilio hostibus fuissent superiores, urbs vestra summo dedecore esset affecta. Neque enim proelio vinci maximum est (= non id dico, quod victi essent; id non maximum est =), sed duplex clades est, ab indigno hoste vinci.“ Perspicuum enim est, verbum τὴν ξυμφοράν referendum esse ad illa δυστυχῆσαι κατὰ πόλεμον. Neque cum Weidnero in voce μέγιστον haereo. Μέγιστον enim id significat, in quo maximum momentum ponitur, et magis rhetorica significatione usurpatur. Nota est formula καὶ τὸ μέγιστον (cf. § 245; nos in malam partem vertentes dicimus „und was das Schlimmste ist“). Additum autem illud κακόν non solum non necessarium est, sed etiam propter insequens verbum ξυμφοράν' facile aliquem in eum errorem adducere potest (cf. Weidn. adn. ad h. l.), ut verba κακόν et ξυμφοράν inter se respondere opinatus talem comparationem instituat: „bello vinci non maximum malum est, sed indigno hoste vinci duplex malum est.“ Quam sententiam ineptam esse nemo non videt.

§ 109 IV: Codices A praebent καὶ τὸν λιμένα καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψαν Codices C: καὶ τοὺς λιμένας ἔχωσαν καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψαν. Verbum ἔχωσαν fortasse eam ob causam insertum est, quia verbum κατέσκαψαν non apte videbatur posse referri ad τοὺς λιμένας. Sed λιμένα κατασκάπτειν optime dici potest de muris vel aliis operibus, quae ad muniendum portum aedificata sunt, demoliendis. Confirmatur hoc § 123: τὸν λιμένα κατασκάψαντες —. Quo loco inspecto in codicum A scriptura acquiescere nullus dubito. Additamentum etiam eo arguitur, quod, quum pronomen αὐτῶν apte et ad λιμένα et ad πόλιν referatur, ex codicum C scriptura vox λιμένα pronomine caret.

§ 202 VII: Codices A praebent: μὴ προσδέχεσθε σοφιστὴν οἰόμενον τοὺς νόμους ἀναιρήσειν —. Sententia plana et apta est: Sed scriba ille archetypi C quum animadvertisset, in § 16 prorsus similem conformationem orationis inveniri, verbum ῥήμασι inde in nostrum locum transtulit. Ibi autem vis sententiae maxime in eo po-

[1]) cod. l, quem neglegentissime scriptum esse multifariam apparet, exhibet — κατὰ πόλεμόν ἐστιν πόλεμον.

sita est, quod Demosthenes inani dicendi facultate leges perrumpere studeat (cf. verba: ἀλλ' ὅσῳ ἄν τις ἄμεινον λέγῃ παράνομα γεγραφὼς —). At nostro loco hoc non premitur. Addam, quod verba κακοῦργον ἄνθρωπον ex § 16 vel explicandi causa ad nostrum locum ascripta in codicibus C genuinum illud σοφιστήν loco moverunt. Codices z Flor. iuxta scriptum exhibent: σοφιστὴν κακοῦργον ἄνθρωπον.

Sententiae Weidneri me ascribo in § 209 IV, ubi codices A praebentes: περιεγράψατέ με veram scripturam servarunt. Weidnerus perversum codicum C interpretamentum ἐκ τῆς πολιτείας recte notavit. Scriba ille non solum his verbis additis sed etiam forma περιεγράψατε immutata in περιγράψατε sensum loci depravavit.

Sed in § 61 I, nisi fallor, editores mirum in modum a recto iudicio aberraverunt. Verba in codicibus sic traduntur: καθ' ὑπερβολὴν δ'αἰσχύνης κεκολακευκότα Φίλιππον καὶ οὐκ ἀναμείναντα τοὺς πρέσβεις (C: καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου πρέσβεις οὐκ ἀναμείναντα), αἴτιον δὲ γεγονότα —. Apparet scripturam codicum A optime se habere (cf. § 58). Codices C autem pessimum addidamentum exhibent „παρ' ἐκείνου.“ Cui tamen editores tantum tribuerunt, ut quidvis potius quam sinceram codicum A scripturam reciperent. Aeschines certe non dixit: κεκολακευκότα Φίλιππον καὶ τοὺς πρέσβεις (sic Weidnerus scribit) vel καὶ τοὺς παρ' ἐκείνου πρέσβεις (Schultzius). Nam Demosthenes non et Philippum et legatos eius blanditiis adiit, sed Philippum ea re adulatus est, quod eius legatos comiter et honorifice excepit (cf. § 76 et 77). Totus hic error editorum pravo codicum C additamento ortus est. Verba παρ' ἐκείνου unde originem duxerint, pro certo affirmare non ausim. Sed quoniam in § 62 de legatis Philippi sermo est, fortasse inde orta sunt. Fieri etiam potuit, ut ille scriba, quum ex tradita scriptura verba ita se exciperent: καὶ οὐκ ἀναμείναντα τοὺς πρέσβεις, αἴτιον δὲ γεγονότα τῷ δήμῳ τοῦ μὴ μετὰ τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, in ea re offenderet, quod idem bis dictum esse videbatur. Sed sententiae optime sic inter se coniunctae sunt: legatorum reditum non exspectavit eoque impedivit, quominus una cum ceteris Graecis pacem faceremus.“

Respiciendi etiam sunt ii loci, quibus quum codices A unum vel duo membra habeant, in codicibus C his novum aliquod membrum per particulam καί adiungitur. Quibus locis quoniam codicum A scriptura nullam praebet offensionem, quamquam verba facile potuisse intercidere concedo, tamen, qualem cognovimus codicum C naturam, cavebimus, ne vitiis eorum fallamur, praesertim quum nonnullis locis codicum C peccatum sat firmis argumentis convincatur, velut

in § 62 II: A περὶ εἰρήνης
C περὶ εἰρήνης καὶ συμμαχίας.

Philocrates, ad cuius rogationem haec verba pertinent, rogaverat, ut Philippo liceret, legatos mittere de pace. De symmachia postea demum agebatur (cf. § 64, 65, 68). Originem hoc vitium duxisse videtur ex paragrapho 60 exeunte.

§ 187 V A: ὁ τὸ ψήφισμα νικήσας C: ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας. Codicum A scriptura confirmatur § 68: ἐνταῦθ' ἕτερον ψήφισμα νικᾷ Δημοσθένης et commendatur sequentibus verbis ἔγραψε δὲ, quae minus apte ponerentur, si antecederet ὁ τὸ ψήφισμα γράψας καὶ νικήσας.

Ceteros locos etsi accurate percensere nunc non possum, tamen enumerabo: §§ 8 XV, 59 IX, 87 XI, 132 II, 197 II, 246 VII, 246 X.

Jam quoniam de additamentis codicum C disputavimus, inspiciendi sunt nobis etiam ii loci, quibus codd. A unum vel plura verba praebent, quae in codicibus C non exstant. Ac primum quidem non ita multi loci sunt. Tum saepe cognoscitur, quae causa omittendi fuerit scribae archetyppi C. Velim attendantur haec exempla:

§ 75 III: τίς ἦν — καὶ τίς (ἦν)[1]) —. § 155 II: τί ποτε — ἢ τί (ποτε). § 209 XI: τί προβαλλόμενος — (τί) πεπολίτευσαι[2]) § 132 XII: ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος μέχρι (ἡλίου) δυομένου —. § 235 I: ἔνιοι δὲ (αὐτῶν) καὶ αὐτοὶ —. § 88 XIV: εἰκός (ἐστιν) εἶναι —. § 239 V: τῷ δήμῳ, ἃ σωφρονῶν (ὁ δῆμος) —. § 65 VII: πρὸς Φίλιππον — ἐπὶ τὸν (πρὸς Φίλιππον) πόλεμον —. § 43 III: μείζοσι (τιμαῖς) τιμᾶσθαι.

His locis omnibus scriba ille offendit in repetitione eiusdem verbi. Sed plerumque intellegitur, repetitionem a scriptore de industria esse institutam, velut in § 239. Haec enim sententia illis verbis subest: „rex populo pecuniam misit, quam populus quidem non accepit, sed Demosthenes septuaginta talenta praeripuit“ (cf. extremam § 239).

In § 209 duplicem quaestionem institui Weidnerus recte monuit. Neque repetitio inepte locum habet in talibus formulis, qualem in § 132 habemus

Ceteri loci, quibus, quum ille scriba archetypi C amputandi studiosum se praebeat, codices A genuinam verborum copiam servarunt, sunt hi:

§ 108 VII. Scripturam codicum A supra (cf. p. 16.) defendimus.

§ 181 VII: ἢ Δημοσθένης ὁ (νῦν vel νυνὶ) τὴν τάξιν λιπών: Antithesis, quae ab oratore inducitur, quum antecedant verba:

---

[1]) codices Vat. Laur. Barb. cum A consentiunt.
[2]) cod. F. cum A facit.

verba: πότερον ὑμῖν ἀμείνων ἀνὴρ εἶναι δοκεῖ Θεμιστοκλῆς ὁ στρατηγήσας. ὅτ' ἐν τῇ περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίᾳ τὸν Πέρσην νενικήκατε —, etiam in altero membro temporis significationem requirit.

§ 122 X: ἥκειν (αὔριον) ἅμα τῇ ἡμέρᾳ: cod. g praebet αὔριον ἥκειν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. Verbum αὔριον quod in ceteris codicibus remotum est, abesse non potest ab edicto Amphictyonum. Quum in scholiis codicis Laur. αὔριον verbis ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ascriptum sit, fortasse ille scriba arbitratus est, αὔριον idem significare atque ἅμα τῇ ἡμέρᾳ.

In eadem paragrapho (XVI: τοὺς ἱερομνήμονας καὶ τοὺς πυλαγόρους ἅπαντας ἥκειν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον) scriba archetypi C vocem ἅπαντας delevit, quod quum omnes, quos praeco nominatim appellaverat (cf: Δελφῶν ὅσοι ἐπὶ δίετες ἥβῶσι, καὶ δούλους καὶ ἐλευθέρους — τοὺς ἱερομνήμονας καὶ τοὺς πυλαγόρους ἅπαντας ἥκειν —.) complectatur, aptissime ab oratore additum est.

§ 68 X: μὴ μόνον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀλλὰ καὶ (περὶ) συμμαχίας βουλεύσασθαι —. Scriba ille omisit περί, quia in mutatione praepositionum ὑπέρ et περί, quam profecto orator non sine ullo sententiae discrimine adhibuit, haerebat, cf. § 107 VII οἱ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖς καὶ περὶ ἀναθήματα (codices C praeter Vat. p, c, g praebent: καὶ τὰ ἀναθήματα) ἠσέβουν.

§ 114 VIII: μνᾶς εἴκοσιν (ἐκ) τῶν — χρημάτων (Praepositio ἐκ in cod. C praeter Flor. deest).

§ 206 IV scripturam codicum A et z Flor: εἰς τοὺς ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους Weidnerus recte recepit.

§ 108 I: καὶ τὴν χώραν αὐτῶν (καὶ τὴν πόλιν) ἐκπορθήσαντες.

§ 167 XXIV: ἐὰν δὲ θαρρήσωμεν, δωρεὰς αἰτήσεις καὶ χρυσοῦς στεφάνους (sic cum codicibus e h l scripserim) (ἀξιώσεις) στεφανοῦσθαι. Lectio codicum A genuinam speciem habet neque recte Weidnerus luxuriantem copiam verborum circumcidit. At codices C ne tolerabilem quidem scripturam praebent, quia infinitivus στεφανοῦσθαι non potest referri ad verbum αἰτήσεις.

In eadem paragrapho (adn VIII) velim respiciantur verba; „ὁμολογῶ Θετταλοὺς — ἀφιστάναι.“ (σὺ Θετταλοὺς ἀφιστάναι;) etc. Verba σὺ Θετταλοὺς ἀφιστάναι per ludibrium repetita ex verbis Demosthenis quantum irrisionis habeant, facile sentitur. Nititur autem haec aptissima scriptura, quae immerito in situ iacet, solis codicibus A et Laur. Codices C in duas maxime partes discedunt. Alteri verba σὺ Θετταλοὺς ἀφιστάναι removerunt, alteri mutando effecerunt: σὺ Θετταλοὺς ἀποστήσειας.

§ 9 V: ἄρχοντές τινες μεγίστας ἀρχὰς (ἐν τῇ πόλει) —.

§ 22 XII: αὐτῶν ἀκούσατε τῶν (ἐν τῇ πόλει). Codices C praebent αὐτῶν ἀκούσατε τῶν νόμων. Suspicor etiam in A verbum νόμων post πόλει fuisse, sed propter insequentem titulum νόμοι intercidisse.

75 IX: καὶ οὐ μεταπίπτει τοῖς (ἀντιμεταβαλλομένοις) αὐτομολοῦσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ —. Verbum ἀντιμεταβαλλομένοις optime respondet verbo μεταπίπτει.

123 X: ἐκινδυνεύσαμεν (ἂν) ἀπολέσθαι. Codicum A scriptura, quibuscum cod. Flor., ut saepius, consentit, comprobatur § 88: ἐκινδύνευσεν ἂν ὑμῶν ἡ πόλις αἴσχιστα παθεῖν.

117 XV: ἐξείργετ' (ἂν) ἐκ τοῦ ἱεροῦ —; codices z Flor. cum A faciunt.

123 I: τῇ δ'ὑστεραίᾳ (ἡμέρᾳ) ἥκομεν.

198 VII: ὧν οὔτ' αἰτῆσαι οὐδέν (ἐστιν) ὅσιον οὐδενί —. (Cod. Flor. cum A facit).

Multum discrepant codicum genera inter se in articulis. Mihi quidem etiam in his archetypi C scriba multa ex suo arbitrio novasse videtur, quamquam hoc genus discrepantiarum minutum et neglegentiae maxime obnoxium est. Sed quum longum sit, omnes locos nunc perlustrare, tamen ne sententiam meam parum firmare videar, nonnulla afferam exempla, quibus codicum A scriptura ceteris codicibus praestat:

§ 80 XVI. § 9 IV. § 162 XVIII. § 70 III. § 64 XIV. § 42 V § 250 XIII § 34 V.

His locis consideratis cavebimus, ne in parvis rebus codicibus A nimis leviter fidem denegemus.

Scribam illum archetypi C ne a structura quidem orationis immutanda se abstinuisse, si sententiam non perspiceret, nonnullis luculentis exemplis edocemur, velut in § 252 pro codicum A scriptura: Ἐγένετό τις, ἄχθομαι δὲ μεμνημένος πολλάκις, ἀτυχία τῇ πόλει· ἐνταῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης ἐκπλεῖν — ἐπιχειρήσας — ἐζημιώθη, codices C praebent: Ἐγένετό τις, ἄχθομαι δὲ πολλάκις μεμνημένος τὰς ἀτυχίας τῆς πόλεως, ἐνταῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης, ὃς ἐκπλεῖν — ἐπιχειρήσας — ἐζημιώθη.

Utra lectio alteri sit praeferenda, ne dubitari quidem potest. Scriptura codicum C fortasse inde explicanda est, quod ille scriba, quum verbum ἐνταῦθα pro nostro „hier" intellegeret, putavit, verba ἐνταῦθ' ἀνὴρ ἰδιώτης referenda esse ad ἐγένετο. Probam lectionem iam Weidnerus restituit. Idem etiam in § 245, (III, IV, VI et VIII) recte improbavit codicum C scripturam. In quibus sic scriptum est: τὸ δὲ μέγιστον, ἐὰν ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι, πρὸς ποῖον χρὴ παράδειγμα αὐτοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι, τί κρινεῖτε; Quid languidius quam haec ab illo grammatico excogitata ἐάν et τί κρινεῖτε. Sed etiam in codicum A scriptura aliquid inest, quod offensionem praebeat. Legitur enim in iis: καὶ τὸ μέγιστον, ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι, πρὸς ὁποῖον χρὴ παράδειγμα αὐτοὺς τὸν βίον ποιεῖσθαι. Per se haec sententia: „quaerunt ex vobis iuvenes ad quodnam exemplum vitam suam instituant" mihi quidem ieiuna videtur; neque satis cum antecedentibus congruit. Praecedunt enim haec: οὔκουν (sic aptius scribitur pro vulgata scriptura οὐκοῦν) ὑβρίζονται μὲν οἱ τελευτήσαντες, ἀθυμότεροι δ'οἱ ζῶντες γίγνονται —; Itaque nunc etiam talem orationis conformationem exspecto: „καὶ τὸ μέγιστον, οὔκουν ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς οἱ νεώτεροι, nonne ex vobis quaerent, ad quodnam exemplum vitam suam instituant? Quam sententiam facile restituimus, si puncto post ἐπιλείπουσαν deleto illud enuntiatum καὶ τὸ μέγιστον, ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς — ποιεῖσθαι ad οὔκουν referimus. Sententia sic plane et aptissime currit. Ingenium autem scribae nostri clare perspicitur. Ille quum haec verba sicut editores ab antecedentibus segregaret, ut homo satis accutus, ex traditis verbis eandem offensionem cepit, quam etiam nos sentimus. Cui offensioni neque leniter neque feliciter mederi conatus est. Primum enim illud καί in δέ consilio mutavit, quia hoc καί duas partes eiusdem periodi inter se coniungere non perspiciebat.[1]) Tum etiam verbum ὁποῖον immutatum in ποῖον inde explicatur Denique quum significationem angustiarum, quae iudicibus ipsorum iudicio parerentur, desideraret, illud τί κρινεῖτε excogitavit et enuntiata coniunctione ἐάν inter se copulavit[2]) Ex ea scriptura, quam ego proposui, etiam comparativus νεώτεροι melius explicatur. Νεώτεροι enim, non νέοι dicit, quia in antecedentibus imprimis de viris cogitavit. Itaque comparativus hoc loco aptissime ponitur. Paullo post (§ 246 IV.), ubi codices A τοὺς νέους, C iterum τοὺς νεωτέρους praebent, comparatio non iam in mentibus legentium haeret. Sed scriba ille certe putavit, omnem aequabilitatem laedi, omnes leges recti stili perverti, si Aeschini liceret, locis tam parvo spatio distantibus primum νεώτεροι, tum νέοι dicere.

Prorsus simile experimentum suae doctrinae scriba archetypi C fecit in § 244 (I et II). Codices A sic praebent: Δημοσθένει δ'ἀντεροῦ διὰ τί δώσετε; ὅτι δωροδόκος, ὅτι δειλός, ὅτι τὴν τάξιν ἔλιπε. Ceteri codices: Δημοσθένει δ'ἐάν τις ἐρωτᾷ διὰ τί οὐ δώσετε; ὅτι δωροδόκος κ. τ. λ. —[3]) Si antecedentia respexerimus, fatebimur, opinor, in A genuinam scripturam inveniri. Aeschines enim iubet, Ctesiphontem ex iudicibus quaerere num Chabriam, Timotheum, Iphicratem cognoverint et cur iis dona dederint (§ 243: ἐπερώτησον δὴ τοὺς δικαστάς — καὶ πυθοῦ παρ' αὐτῶν —). Deinde pergit: Omnes tibi respondebunt „Chabriae propter pugnam navalem apud Naxum commissam etc. —"

Jam si quis scribit, Δημοσθένει δ'ἐάν τις ἐρωτᾷ vivida orationis forma plane disturbatur. Contra illud ἀντεροῦ praecedentibus

[1]) Verba καὶ τὸ μέγιστον saepius sic ponuntur, cf. § 50: καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι διατελεῖ κ. τ. λ.

[2]) Ad totam illorum verborum sententiam illustrandam apte conferri potest: or. I §§ 186 et 187.

[3]) codices z Flor. omittunt cum A illud οὐ ante δώσετε.

optime respondet. Pertinet enim, ut ἐπερώτησον et πυθοῦ, ad Ctesiphontem, sequentia autem „ὅτι δωροδόκος κ. τ. λ. ad iudicum responsum. Sic enim sententiae se excipiunt: quaere ex iudicibus, cur Chabriae — dona dederint, respondebunt „propter summa eius in rem publicam merita.“ Jam quaere (ἀντεροῦ), curDemostheni daturi sint, respondendum iis erit: quia pessime de re publica meritus est.“

Apparet scribam archetypi C, quum ironiam orationis non perspiceret, et structuram verborum mutasse et negationem οὐ ante δώσετε inseruisse. Offensio fortasse eo aucta est, quod orator post verba ὅτι τὴν τάξιν ἔλιπε continuo ipse iudices appellat: καὶ πότερον τοῦτον τιμήσετε ἢ —; Sed hoc ex ardore animi, quo orator affectus est, facile excusatur.

Negationem orationi obtrudere etiam aliis locis non dubitavit scriba noster, quem in talibus minime fuisse religiosum comprobatur ex § 31 (VI), ubi codices C pro recta scriptura οὐ exhibent μή.

§ 156 V: μὴ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἱκετεύω ὑμᾶς, τρόπαιον ἵστατε ἀφ' ὑμῶν αὐτῶν —. In codicibus C sine ulla iusta causa, quum nimis longo spatio verba seiuncta esse viderentur, ante τρόπαιον ἵστατε negatio μή repetita est.

Neque in § 177 X scriptura codicum A: οὐ βελτίους ποιήσετε sensui non satisfacit, quamquam illud οὐ μή ποτε satis eleganter dictum est. Restant duo loci, quorum altero aperte in codicibus A peccatum est, altero codicum C vitium adhuc latuit. Priore loco (§ 169 V) post ἵνα requiritur codicum C illud μή.

Alter locus est in § 197 IV: Codices C et omnes editores sic exhibent: ἐπειδὰν δὲ τῇ πρώτῃ ψήφῳ μὴ λυθῇ τὸ παράνομον. In codicibus A illud μή omissum est. Et rectissime quidem. Priusquam codicum A scripturam cognovi, quotiens hunc locum perlegi, haesitavi in hoc enuntiato et in eo maxime, quod sententia negative a scriptore esset expressa. Aeschines enim, ut ad rem accedam, §§ 197, 198 diserte explicat, quo modo apud Athenienses iudicia de violatis legibus fieri soleant. Nempe id agit, ut demonstret, qui locus iusto rei defensori in iudicio possit concedi (§ 197 τίς οὖν ἀποδέδεικται λόγος ἀνδρὶ δικαίῳ συνηγόρῳ;). Dicit igitur omne tempus iudicii, quod quidem accusatori et reo condonetur, tripartitum esse. Definiebantur autem temporis spatia in Graecorum iudiciis clepsydra. Etiam haec quamquam omnibus nota praemittam: Judicium in duas maxime partes divisum erat, quarum in priore de re ipsa (τοῖς εἰς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα λέγουσιν i. e. utrum reus absolvendus an damnandus esset), in posteriore, quae nisi damnato reo omnino nulla erat, de poenae magnitudine (ἡ τίμησις καὶ τὸ μέγεθος τῆς ὀργῆς) agebatur et a iudicibus discernebatur. Clepsydra, ut supra dixi, solum ad ac-

cusatoris et accusati orationes, non ad iudicum actiones vel legum recitationem vel testimonia pertinebat. Accusator autem et reus, ne nimium temporis orationibus suis consumerent, ad clepsydram loqui debebant. Jam ex nostro loco comperimus, in γραφαῖς παρανόμων rem ita fuisse institutam, ut ter clepsydra aqua impleretur. Primum spatium accusatori, alterum reo, tertium post primas iudicum sententias (ἡ πρώτη ψῆφος sc. de ipso crimine) iis, maxime reo, concessum erat, qui de poenae magnitudine disserere cupiebant. Hanc partem alterae iudicum sententiae secutae sunt. Aeschines autem tota hac explicatione id efficere studet, qui in priore illa parte, in qua de re ipsa (utrum leges violatae sint necne) agebatur, iudices precibus adeat, ne reum condemnent, eum violentissimum impetum in salutem publicam facere (cf. § 198 ὅστις δ'ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ψῆφον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, ὅρκον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ —), qui in posteriore parte iudicii, in qua de poena agebatur, nimiam poenam deprecetur, eum iram iudicum deprecari (ὅστις μὲν οὖν ἐν τῇ τιμήσει τὴν ψῆφον αἰτεῖ, τὴν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν παραιτεῖται). Opposita enim sunt inter se: τὴν ὀργὴν τὴν ὑμετέραν παραιτεῖται, id quod concedi possit, et „ὅρκον αἰτεῖ, νόμον αἰτεῖ, δημοκρατίαν αἰτεῖ, id quod perniciosissimum sit. Itaque orator iudices admonet, ne advocatos prius preces facere patiantur, quam de poena agatur. Jam igitur inquirendum nobis est in vim ac notionem verborum λύειν τὸ παράνομον. Eadem locutio etiam altero loco Ctesiphonteae invenitur finitimo (§ 205). Ibi admonet Aeschines iudices, ne Demostheni ordinem earum rerum, de quibus accusatori responsurus sit, permittant. Haec sunt verba: ἐὰν δ'ὑμῶν δέηται συγχωρῆσαι —, κατεπαγγελλόμενος, ὡς ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς ἀπολογίας λύσει τὸ παράνομον. —. Ibi quid in verbis λύσει τὸ παράνομον insit, optime declaratur sequentibus verbis οὐ γὰρ εἰσαῦθίς ποτε βούλοιτ' ἂν πρὸς τὸ παράνομον ἀπολογεῖσθαι. Sed hanc significationem neutiquam nobis licet ad nostrum locum transferre. Talis enim sententia evaderet: Si prioribus iudicum sententiis crimen violatarum rogatione legum non dilutum est. Quid? Num idem est λύειν τὸ παράνομον si de reo atque si de iudicibus eorumque sententiis dicitur? An omnino iudicis est crimina accusatoris diluere? Jam, opinor, sentitur, nostro loco aliquid fortius desiderari. Cogimur igitur relicto illo exemplo redire ad genuinam vim vocis λύειν. Significat enim hoc verbum „solvere, tollere, irritum facere“ cf. § 8: λύετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰς παρανόμους γνώμας. Neque τὸ παράνομον semper „crimen violatarum legum“ significat, sed varias significationes induit, prout cuiusque loci sententia requirit. In § 192: ὁ γὰρ γραμματεὺς ἀναγιγνώσκει τὸ παράνομον significat τὸ παράνομον ea scripta, quibus auditis et comparatis crimen violatarum legum firmatur. Itaque nostro loco λύειν τὸ παράνομον, ut

in § 8 λύειν τὰς παρανόμους γνώμας. optime dici potest de iudicibus, qui postquam accusator et reus locuti sunt, sententiis suis quum reum condemnant, rogationem illam contra leges latam irritam faciunt. De hoc loco si recte iudicavi quid de scriba archetypi C disci possit, per se apparet. Ille enim comparato illo posteriore loco, ne verba λύειν τὸ παράνομον diversas significationes haberent, illud μή in textum inculcavit. Simplex autem ille scriba archetypi A, ut erat omnium cogitationum expers, veram scripturam servavit.

Breviter attingam § 205 (VI), ubi Weidnerus rectissime restituit ex codicibus A: ὡς οὐδὲ ἀνάξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς. Ceteri codices[1]) exhibent: ὡς οὐδ' ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς. Apparet scribam propter antecedentia verba: τρίτον δέ, τὸ μέγιστον λέγω, esse arbitratum, haec verba ad Aeschinis accusationem, non ad Demosthenis defensionem pertinere, ad quam necessario referenda sunt. Sed Weidnero ipsi quoque offensioni fuerunt verba τὸ μέγιστον λέγω, cui offensioni, ut solet, sic medetur, ut omnino deleat haec verba. Sed certe sana sunt et sic accipienda: tertio loco (sc. demonstret) — maximum nunc dico —, se non indignum esse eo munere.

Jam ad novum aliquod genus vitiorum accedam. Multis enim locis codices C aliud verbum atque codices A exhibent. Primum respiciendi sunt ii loci, quibus differentia non tam in sensu, quam in verbis ipsis posita est:

§ 2 VIII A: προστάττουσι C: κελεύουσι.
§ 63 IV A: ἀποστέλλειν C: πέμπειν.
§ 114 XIV et § 226 VI A: συμφοραῖς C: κακοῖς.
§ 88 IV A: (μάχῃ) νικήσαντες C: κρατήσαντες.
§ 84 IV A p z Vat. Flor. θαυμαστῆς. cett: μεγίστης.
§ 99 VIII A: σφόδρα C: μάλιστα.
§ 170 VII A: κινδύνους C: πολέμους.
§ 175 XIII A Flor: γίγνηται C: ὑπάρχ(οι, ῃ, ει)
§ 184 I A: γνώσεσθε C: εἴσεσθε.
§ 218 II h k l: σιωπῶ e C: σιγῶ.

Idem vel similis sensus in altero codicum genere alio verbo exprimitur. Itaque quum his locis de scripturae corruptione non apte possit cogitari, equidem crediderim, scribarum alterutrum, qui sensum magis quam verba curaret, inter scribendum aliud verbum posuisse. Quod vitium utri scribae potius adtribuamus, dubium esse non potest. Non est, cur in talibus codicibus A diffidamus.

---

[1]) nisi quod F ὡς οὐκ ἀνάξιος, γρ. q cum e h l ὡς οὐδὲν ἀνάξιος praebet.

Jam vero etiam iis locis vitia archetypi codicum C mihi suspecta sunt, quibus vocabula ipsa quidem non ita multum inter se discrepant, sed sententia diversa est, velut in § 7 VIII A: συνηγοροῦντες C: συνεργοῦντες. Scriptura codicum A ut per se aliquanto praestat illi συνεργοῦντες, ita firmatur antecedenti verbo „συνηγορίας". Accedit enim hic locus ad id genus orationis, quo cum accusativo substantivi verbum eiusdem stirpis coniungitur, id quod in Aeschinis orationibus saepissime occurrit, cf. in eadem §: παράνομον πολιτείαν πολιτευόμενοι et τὴν τάξιν λιπεῖν, ἣν ἂν ταχθῇ.

Luculentum exemplum praeclarae codicum A sinceritatis invenitur in § 228 XI A: εὐπορίαν C: ἐμπειρίαν[1]) Scriptura codicum A: „καὶ δὴ (καὶ) τὴν τῶν ἐμῶν εὐπορίαν λόγων καὶ τὴν φύσιν μου γεγενῆσθαι ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἀκουόντων" immerito ab editoribus spreta est. Verbum εὐπορίαν. quod facilitatem vel ubertatem in dicendo et copiam significat, nostro loco, ubi oratio Aeschinis cum cantu Sirenum comparatur, omnes numeros habet. Contra codicum C scriptura ἐμπειρία ut ab hac comparatione abhorret, ita gravissimam praebet difficultatem eam, ut nullo modo ferri possit pronomen ἐμῶν. Itaque Schultzius verbum ἐμῶν eiecit, Weidnerus autem, quum verba τῶν ἐμῶν λόγων removeret, effecit, ut ne perspiciatur quidem oratoris sententia.

Sed vereor, ne nimium meae causae studere videar, si in § 95 III lectionem codicum A ἐξέλεξε ceterorum διεξῆλθε anteponens novum verbum vel potius novam et inauditam verbi significationem statuerim. Haec sunt verba: καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν λόγους ἐξέλεξε (C: διεξῆλθε) κατεσκευασμένους ὑπὸ Δημοσθένους. Verbum ἐκλέγειν quamquam saepenumero ab scriptoribus usurpatur, tamen nunquam idem significat atque ἐξειπεῖν. Vulgaris significatio huius verbi est „eligere" vel „cogere (εἰσπράττειν)". Sed quamquam singulare exemplum est, tamen equidem non dubito, nostro loco verbum ἐξέλεξε reponere propter praestantiam sententiae. Aeschines enim ut omnia, quae profert, Demostheni crimini vertit, ita nostro loco, quo Calliae verba apud populum Atheniensium dicta commemorat, dicere vult, ea, quae a Callia prolata sint, Demostheni esse tribuenda Itaque aptissima sunt verba: Καλλίας λόγους ἐξέλεξε κατεσκευασμένους ὑπὸ Δημοσθένους „Callias ea prolocutus est, quae a Demostheni excogitata erant." Certe si ponimus ἐκλέγειν significare posse „proloqui eloqui," sententia evadit multo aptior, quam si illud διεξῆλθε, quod nullam insignem ac propriam vim habet, recipimus. Neque intellego, quamquam verbum ἐκλέγειν ceteroquin alia significatione dicitur, cur tamen ἐκλέγειν pro nostro „aussagen" et ab Aeschine usurpari et ab Atheniensibus intellegi non potuerit. Confir-

---

[1]) cod. a praebet ἀπορίαν; γρ. g m εὐπορίαν.

matur sententia mea his glossis Pollucis (V, 147. Bekker p. 225): ἐκλαλεῖν, ἐξαγορεύειν, ἐκφαίνειν, ἐκλέγειν, ἐκφέρειν. Accedit quod, si codicum A scripturam accipimus, habemus aptissimam illam figuram „λόγους ἐκλέγειν“ —.

Recte editores in § 116 IX ex codicibus A in textum receperunt ἐξαράσασθαι.[1]) Scriba archetypi C quum subiectum desideraret, mutando effecit ἐξειργάσθαι. Subiectum in talibus locutionibns saepe omitti, res est notissima Facile nostro loco cogitatione supplemus τοὺς ἱερέας vel similia.

§ 86 XVII A p z Flor: ἐνεκωμίαζεν C: ἐνεχυρίαζεν, quod sensu caret

§ 117 XV A z Flor et corr. g: ἐξείργετ᾽ἄν C: ἐξήγετε. Nemo non accepit codicum A scripturam.

§ 123 V verba ἦλθον ἐφ᾽ ἡμᾶς quanto praestent codicum C lectioni ἧκον πρὸς ἡμᾶς, in qua significationem hostilis impetus desidero, perspicuum est. Conferri potest § 87: ἦλθον ἐφ᾽ ἡμᾶς ὡς ἀναιρήσοντες —.

§ 83 IX A z Flor: πρεσβεύσοντας C: ἐπιστρατεύσαντας. Codicum A scriptura confirmatur scholiis. cf. F. Schultz in „Jahrbüch. f. class. Philol. 93 p 310.“

§ 44 I A: συνειδὼς C: συνιδών; συνειδὼς aptissimum est, quamquam συνιδὼν exemplo (I 27) probatur.

§ 90 V A et p: πλείους στρεφόμενος τροπάς C: τραπόμενος. cf. scholl: οὗτος δὲ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας στρέφεται et ὅτε δὲ ἐξ ἐπιστροφῆς ἐπὶ τάδε —. § 81 XVI A: κληθήσεται (lege κληθήσεσθαι cf. p. 3.) C: φανήσεσθαι.

§ 125 II A: ἀναγνωσθέντος C: ἀποδοθέντος.

In § 244 VIII editores auctoritate Cobeti inducti a veritate aberraverunt. Agitur de verbis his: καὶ πότερον τοῦτον τιμήσετε ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀτιμάσετε —. Sic editores Cobeto suadente (Novae Lectiones p. 753) in textum receperunt. Codices haec praebent: A: ἀτιμωρήτους ἐάσετε C: ἀτιμώσετε (n: ἀτιμάσετε). Primum hoc ponendum est, quamquam in uno codice (n) legitur ἀτιμάσετε, tamen non esse, cur hunc codicem antiquam archetypi lectionem retinuisse credamus. Quod ne Cobetus quidem voluisse videtur. Dicit enim (l. l.) „Quod unus liber, casu fortasse in tam crebra confusione, obtulit ἀτιμάσετε, unice verum est et vel invitis libris ad unum omnibus fuisset restituendum.“ Itaque et in hac re et quod praefracte negavit Cobetus, verbum ἀτιμοῦν nostro loco ferri posse, quia ἀτιμοῦν semper dicatur „de infamia legibus constituta et capitis deminutione, ubi quid poenae causa de optimo iure civitatis (ἀπὸ τῆς ἐπιτιμίας) detrahitur“ (l. l. p. 754), prorsus idem sentio. Ne id quidem nego, verbum ἀτιμάσετε pro-

[1]) cod. k et corr. Vat. scribunt: ἐξαρέσασθαι.

babilem sententiam praebere, quam Cobetus his verbis illustrat: τὸ τὸν Δημοσθένην τιμᾶν ὑμᾶς αὐτοὺς ἔστιν ἀτιμάζειν. Talem sententiam minime ab Aeschine abhorrere apparet ex § 231: Κτησιφῶν δ᾽ὑμᾶς οἴεται δεῖν ἀφελόντας τὴν ἀδοξίαν ἀπὸ Δημοσθένους περιθεῖναι τῷ δήμῳ: Cf. §§ 241 et 247.

Sed nimis fastidiose Cobetus codicum A scripturam repudiavit. Dicit enim: „ἀτιμωρήτους ἐάσετε sensu vacuum est.“ Videamus. Ἀτιμώρητος, ne multus sim in enucleandis significationibus huius vocis, significare potest et „impunitus“ et „inultus“. Altera significatio („impunitus“) in § 121 nostrae orationis, altera („inultus“) in or. I § 145 invenitur; et haec („inultus“) quidem etiam nostro loco, nisi praeclare fallor, non solum apta, sed „unice vera“ est. Respiciendum enim est, Aeschinem per totam orationem, maxime in ea parte, quà iudicibus persuadere studet, Ctesiphontem falsa scripsisse, quum Demosthenem coronari iuberet ἀρετῆς ἕνεκα καὶ ἀνδραγαθίας, ἧς ἔχων διατελεῖ ἐν παντὶ καιρῷ εἰς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, id potissimum agere, ut Demosthenem communem pestem civium et patriae esse demonstret, cf. §§ 57, 188, 226, 253.

Haec sententia etiam nostris verbis subesse mihi videtur. Sic enim orator in §§ 243, 44 ratiocinatur:

„Ut antea si quis a civibus honoribus afficiebatur, nemo nesciebat, quantis in rem publicam meritis honores parti essent, ita nunc omnes inter se consentiunt, Demostheni illum honorem tribui non posse nisi propter summa eius flagitia.“

Itaque in § 244 Aeschines iudices a proposito suo revocatos monet, ne honore potius afficere Demosthenem quam ab eo iustam poenam exigere velint. Tantum enim abesse, ut Demosthenes laude aliquid dignum in rem publicam praestiterit, ut contra, quum omnium calamitatum rei publicae auctor fuerit, summo supplicio sit puniendus. Huic sententiae suffragantur ea potissimum verba: (ἢ ὑμεῖς αὐτοὺς ἀτιμωρήτους ἐάσετε) καὶ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ μάχῃ τελευτήσαντας; οὓς νομίσαθ᾽ὁρᾶν σχετλιάζοντας, εἰ οὗτος στεφανωθήσεται, quae sic intellego: „illi qui pro patria pugnantes morti occubuerunt, quum Demosthene auctore ad certam perniciem mitterentur (cf. § 152), si in theatro adessent, quum Demosthenes coronabitur, summo maerore afficerentur, quod ei, a quo poenam pro mortuis cives persequi deceret, summos honores tribui viderent.“

Jam si quid dubitationis restat, id facile, opinor, ex sequentibus verbis diluitur: καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινόν, εἰ τὰ μὲν ξύλα — χωρὶς τοῦ σώματος θάπτομεν, Δημοσθένην δὲ — ὑμεῖς τιμήσετε. In quibus hic sensus inest: „Et recte quidem illi lugerent; ineptissime enim faceretis, o Athenienses, quum iustitiam et aequitatem usque eo persequamini, ut etiam in inanimas res (τὰ ἄφωνα καὶ τὰ ἀγνώ-

μονα), si alicui ex civibus vestris vitam ademerint, poenis legitimis animadvertendum esse censeatis, Demosthenem tamen, hominem et rei publicae et vobis perniciosissimum coronari pateremini.“ Haec sententia saepissime in Ctesiphontea recurrit, cf. § 131: πότερον στεφανοῦσθαί σε δεῖ ἐπὶ τοῖς τῆς πόλεως ἀτυχίαις ἢ ὑπερωρίσθαι. §§ 53, 147, 155, 157, 176 etc.

Itaque sic fere verterim illa verba (πότερον τοῦτον τιμήσετε ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀτιμωρήτους ἐάσετε): „Werdet ihr eure Einwilligung dazu geben, dass dieser geehrt wird, oder nicht vielmehr dazu, dass ihr und die im Kampfe Gefallenen ungerächt bleiben. Respiciendum etiam est, quod apud Graecos id ipsum „ἀτιμώρητον ἐᾶσαί τι“, (pro accepta iniuria poenam non exigere) vituperationem habebat. Oratores autem, qui nihil antiquius habebant, quam ut iudices sibi conciliarent iisque persuaderent, libidinibus plebis inservire non dubitabant.

Ergo haec duo ponam, et verbum ἀτιμάσετε, quamquam per se probabilem sensum praebet, tamen nostro loco rectum sententiarum cursum prave interrumpere, et verba ἀτιμωρήτους ἐάσετε ex connexu sententiarum optime illustrari.

In § 173 VIII (A πολιτείας C πόλεως) iam Weidnerus codicum A scripturam defendit.

§ 9 XI A: τῶν ἀρχῶν C: τῶν ἀρχόντων.

§ 206 VI A: εἰς τοὺς τοῦ παρανόμου λόγους C: τοῦ πράγματος. Antecedunt verba καὶ μὴ ἐᾶτε αὐτὸν εἰς τοὺς ἔξω τοῦ παρανόμου λόγους περιίστασθαι. Codicum A causa defenditur Plin. epp. IX, 26, § 11, ubi scriptum est: εἰς τοὺς παρανόμους λόγους.

§ 127 I A z Flor. et γρ. gm: πρόσταγμα C: σύγγραμμα cf. Weidn. ad. h. l.

§ 87 II A z: εἰς δεινὰς δυσχωρίας C: εἴς τινας δυσχωρίας.

Sunt etiam alii loci, de quibus quamquam arrogantiam affirmandi vitaverim, hoc tamen moneo, ne quis specie aliqua veri capiatur, quam lectiones codicum C obiter legentibus habere videntur:

§ 91 III A: δεύτερον C: δεῦρο. § 109 I A: πολλήν C: ἱκανήν. § 246 V A: δίκαια C: κηρύγματα. § 239 II A: τοίνυν C: μέντοι. § 17 X A: τοσαύτῃ C: τηλικαύτῃ. § 193 XI A: τοσαῦτα C: τοιαῦτα. § 208 I A: τὰ τοιαῦτα C: ταῦτα. § 91 VIII A: τοῦτον C: αὐτόν. § 89 XI A: κἀνταῦθα ἐλπίζων συναγωνιστὴν Φίλιππον λήψεσθαι C: καὶ ταύτης —. Apparet scribam illum offendisse in verbo ἐνταῦθα (cf. p. 26). § 90 I A: κἀκεῖνον ἀποδράς —. C: κἀκεῖθεν ἀποδράς —. (cf. prorsus similem locum Lys. VI § 28).

Judicium certum de his locis omnibus nunc non tulerim, praesertim quum nonnullis locis, ut in § 206 V et § 71 II codices A manifesto corruptam lectionem praebeant. Sed videor mihi disceptatione mea id effecisse, saepissime illum scribam archetypi C seu propter insolentiam verbi traditi seu quia in sententia offendebat, aliud verbum posuisse, quod propius ad vulgarem consuetudinem et intellegentiam accederet.

Duos addam locos, quibus ille scriba aequibilitatis studio verba mutavit: § 43 VIII A: κἀκεῖνοι μὲν — οἱ δὲ — C: — οὗτοι δὲ —.

§ 1 VIII A: πρῶτον μὲν — ἔπειτα δεύτερον C: πρῶτον μὲν — δεύτερον δὲ. Concedendum est, verbis πρῶτον μὲν plerumque δεύτερον δὲ vel ἔπειτα vel πάλιν respondere. Sed etiam illud ἔπειτα δεύτερον exemplis probatur (cf. I § 7 et § 8). Et mihi quidem haec scriptura aliquid ponderis habere videtur, quod ex sensu loci optime explicatur. Nam quum omnis accusatio Aeschinis in legibus defendendis contineatur, postquam deos, sicut ex more Graecorum erat, appellavit, cum vi aliqua ad leges progreditur.

Codicum genera quantum inter se distent, etiam eo cognoscitur, quod summa inter eos intercedit praepositionum discrepantia.

Supra iam attigimus § 123 VI (cf. p. 32): ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς. Codices C falso scribunt ἧκον πρὸς ἡμᾶς (cf. § 87). § 131 V A: εἰς C: ἐπί. Comprobatur scriptura codicum A sequentibus verbis: ἦλθεν εἰς τὴν — χώραν. § 118 X A: περὶ C: ἐπὶ (cf. § 221 et 107). § 101 IV A Flor.: ἐν (cf. Plin. epp. IX 26 § 11) C: ἐπί. § 73, VII A: εἰς C: ἐν. Constructio bene graeca et multis exemplis probata „πρεσβεύειν εἰς Μακεδονίαν“ a scriba archetypi C corrupta est.

§ 219 II A: πρός C: εἰς. § 250 XIII A: παρά C: ἐκ. § 252 VII A: ἀπὸ C: ὑπὸ. § 10 III A et corr. Vat.: ἀπὸ C: ἐκ. § 76 XX A: ὑπὲρ C: περί. § 255 I A: περὶ C: ὑπέρ.

His locis inspectis mihi quidem fides codicum A aliis in rebus satis spectata augeri videtur. Plerisque enim locis perspicuum est, archetypi C scribam paullo insolentiorem formulam ad vulgarem modum dicendi immutasse.

Sed praepositionum permutatio atque confusio etiam ad verba composita pertinet. Ac primum quidem dicam de verbis κατασκευάζειν et παρασκευάζειν. Duobus enim locis grammaticus ille pro recta codicum A scriptura κατασκευάζειν scripsit παρασκευάζειν.

§ 83 X: καὶ τὸ τελευταῖον — τὴν μὲν εἰρήνην διέλυσε, τὴν δὲ συμφορὰν καὶ τὸν πόλεμον κατεσκεύασεν (C: παρεσκεύασεν). Demosthenes neque de industria bellum suscitasse neque belli praesidia parasse (hoc enim esset παρασκευάζειν) dicitur. Sed quum eos, qui contra pacis condiciones Thessalos et Magnetas Atheniensibus reconciliare studebant, coronari iuberet, effecit, ut bellum renovaretur.

§ 70 IX Codices A recte sic praebent: πρῶτον μὲν τὸν χρόνον τὸν τῆς τριμήνου ταῖς τῶν Ἑλλήνων πρεσβείαις ἱκανὸν παραγενέσθαι κατασκευά-

ζοντες — (C: παρασκευάζοντες). Sententia haec est: Socii quum scriberent, ceteris Graecis licere intra tertium mensem pacis participes fieri, effecerunt, ut per temporum rationes omnes Athenas pervenire possent. Itaque ut illud παραγενέσθαι (codd. C: γενέσθαι cf. p. 37.) necessarium, ita falsum est: παρασκευάζοντες.

Neque dubito etiam in § 163 X ex fide codicum A (h k l) verbum ἀκατασκεύων praeferre ceterorum codicum scripturae: ἀπαρασκεύων, quamquam ἀκατάσκευος singulariter dictum est. Verbum ἀπαράσκευος, quod significat „imparatus, unvorbereitet“ duobus aliis locis orationis nostrae exstat in §§ 70 et 146. Sed haec significatio nostro loco omnino non quadrat.

Verba enim sunt haec: εἰς μὲν ὁ πρῶτος (sc. καιρός), ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν οὐ πάλαι καθεστηκὼς Ἀλέξανδρος ἀκατα(παρα)σκεύων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὄντων εἰς τὴν Ἀσίαν διέβη, ἤκμαζε δ'ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς —. Sententiam horum verborum sic interpretor: Alexander exercitum suum in Asiam transiecit (externum hostem adortus est), quamquam ipsius regnum nondum satis erat constitutum et compositum. Nihil aliud in his verbis inesse potest. Non de imparatis copiis agitur, sed de regno Macedonico parum stabilito et composito. Confirmatur hoc antecedentibus verbis „εἰς τὴν ἀρχὴν οὐ πάλαι καθεστηκώς“ quae ad sententiam explicandam arte coniungenda sunt cum verbis ἀκατασκεύων αὐτῷ τῶν ἰδίων ὄντων. Itaque verbo ἀπαράσκευος hic omnino locus esse non potest. Quis autem negaverit, verbum ἀκατάσκευος significare posse „incompositus, ungeordnet“, quamquam nullo alio loco exstat, nisi apud scriptores posterioris aetatis, apud quos significat „ungekünstelt einfach“? Accedit quod inter has significationes (ungeordnet et ungekünstelt) etiamsi aliquid interest, tamen aliquam cognationem intercedere facile cognoscitur. Videtur huic verbo (ἀκατάσκευος) plane respondere Latinorum „incompositus“, quod easdem significationes habet.

§ 75 XI A: ἀπέδωκε C: ἐπέδωκε. § 158 XII A: ἀπευθύνειν C: ἐπευθύνειν. § 62 XIV: διέφυγεν (cf. § 10: διεφύγγανον ἀπὸ τῶν δικαστηρίων) C: ἀπέφυγε. § 11 I A: διαρρήδην διαγορεύοντα C: — ἀπαγορεύοντα. § 48 II A: ὑπομνημονεύετε C: ἀπομνημονεύετε. § 162 XVII A: καταλλαγάς C: διαλλαγάς. § 201 III A: προελθὼν C: προσελθών.

Plerisque locis lectio codicum A paullo insolentior est. Sed ob hanc ipsam causam in suspicionem vocandae nobis sunt scripturae codicum C.

Reliquum est, ut in eos locos inquiramus, quibus alteri codices verbum simplex, alteri verbum compositum praebent. Grammaticus autem noster nonnumquam verba simplicia removit, si composita magis in usu erant, cf. § 99 X A: φθείρει C: διαφθείρει. § 180 VIII A: λογίσασθε C: ἐκλογίσασθε p c: ἀναλογίσασθε. § 225 IV A: ἐρωτᾶν C: ἐπερωτᾶν.

Respiciendi sunt etiam hi loci: § 25 XII A: γραφέως C: ἀντιγραφέως (quia in initio paragraphi legitur ἀντιγραφεύς).

§ 46 XVIII A: ἱέρωσις C: καθιέρωσις. Paucis interpositis verbis legitur καθιεροῦν et in § 47: καθιεροῖ.

124 IV A: τοὺς θύοντας C: τοὺς συνθύοντας.

Sed inveniuntur etiam loci, quibus codices A verbum compositum, C verbum simplex exhibent, velut

in § 70 VIII A: παραγενέσθαι C: γενέσθαι. De hoc loco supra disputavi (cf: p. 36) Verba χρόνον ἱκανὸν παραγενέσθαι vertenda sunt: „temporis spatium, quod satis est ad Athenas veniendum.“ Lectio codicum C quid sibi velit, omnino non intellego.

§ 201 II A: προερῶ C: ἐρῶ cf. § 35: ἐγὼ δηλώσω καὶ προερῶ et saepissime.

§ 194 IV A: ἀπέφυγεν C: πέφευγεν. Cobetus (Novae Lectiones p. 443) rectissime codicum A scripturam tuetur. Ille scriba archetypi C, ut erat aequabilitatis studiosissimus, quum et hoc et posteriore loco (in eadem paragrapho VII) πέφευγε scriberet, sensum egregium pessime corrupit. Aristophon gloriatus est, quod septuagies quinquies violatarum rogationibus legum accusatus ab iudicibus erat liberatus, cf. Demosth. XVIII § 107: οὐ τοίνυν μόνον τῷ καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν. Certe nemo Atheniensis ausus esset coram civibus gloriari, quod septuagies quinquies accusatus esset, nisi ab iudicibus crimine esset absolutus. At Cephalus gloriatus est, quod crimine violatarum rogatione legum ne accusatus quidem erat (— ὅτι πλεῖστα πάντων γεγραφὼς ψηφίσματα οὐδεμίαν πώποτε γραφὴν ἔφευγε παρανόμων).

§ 71 II A Vat. Laur. p: τοιαύτην τινὰ δόξαν ὑπειληφὼς C: δόξαν εἰληφώς. Codicum A scriptura accedit ad graecam illam constructionem, ex qua accusativo subicitur verbum eiusdem stirpis vel eiusdem significationis. Conferri potest ex § 101: καὶ ἀπὸ τοῦ κλέμματος ἅψαι, ὃ ὑφείλετο ὁ μιαρὸς καὶ ἀνόσιος ἄνθρωπος.

§ 232 VIII A: ἐγκυκλίων χορῶν C: κυκλίων χ.; quia praecedunt verba: τοὺς κυκλίους χοροὺς κρίνωσι.

22 IX A: ἀνυπεύθυνον C: ἀνεύθυνον.

Saepissime codicum genera numero verborum inter se discrepant. Conferendi sunt hi loci:

§ 62 I A: κήρυκα καὶ πρέσβεις. Hanc lectionem scriba archetypi C mero aequabilitatis studio neglecta omni rerum veritate (cf. § 63) mutavit in κήρυκας καὶ πρέσβεις.

§ 27 XI A: Δημοσθένην μάρτυρα καὶ Κτησιφῶντα παρέξομαι C (et numerum verbi μάρτυρα et collocationem mutantes): Δημοσθένην καὶ Κτησιφῶντα μάρτυρας.

§ 246 II A: εὖ γὰρ ἴστε — ὅτι οὐχ ἡ παλαίστρα οὐδὲ τὰ διδασκαλεῖα οὐδ' ἡ μουσικὴ μόνον C: — αἱ παλαῖστραι —.

§ 111 VIII A: ἧττον δ'εἶναι αὐτοῖς πολέμου καὶ δικῶν καὶ ἀγορᾶς —. C: — καὶ ἀγορῶν. Aequabilitatis studium illius scribae ex his exemplis elucet. Sed quid iudicabimus de § 109 III A: καὶ τὸν λιμένα καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσκαψαν C: καὶ τοὺς λιμένας etc. (cf. p. 22.)? Nonne firmatur codicum A scriptura § 113: καὶ τὸν λιμένα τὸν ἐξάγιστον καὶ ἐπάρατον πάλιν ἐτείχισαν?

§ 127 VII A: μήτε λόγου μήτ' ἔργου μήτε δόγματος μήτε πράξεως μηδεμιᾶς. C: μήτε λόγων μήτ' ἔργων μήτε δογμάτων —.

§ 97 X A: ἦν δ'αὐτῷ κεφάλαιον τοῦ λόγου
C: — — τῶν λόγων.

§ 79 II A: εἰς τὴν ἀτυχίαν C: — εἰς τὰς ἀτυχίας —. Rectissime singularis numerus hoc loco ponitur. Nihil enim aliud in voce ἀτυχία inest nisi „bellum“, cf. § 83: τὴν μὲν εἰρήνην διέλυσε, τὴν δὲ συμφορὰν καὶ τὸν πόλεμον κατεσκεύασεν.

§ 183 XI A: τὸ ὄνομα τὸ ἑαυτῶν C: τὰ ὀνόματα τὰ ἑαυτῶν. Editores codicum A lectionem repudiant, quamvis in § 185 cum codicibus exhibeant: τὸ τῶν στρατηγῶν ὄνομα;

§ 207 IV A: ἃ δὴ συμβήσεται ὑμῖν, ἐὰν — ποιήσησθε, τοῦθ' ὑμῖν ἤδη δίκαιός εἰμι προειπεῖν. C: ταῦθ'; τοῦτο non referendum est ad pronomen relativum ἅ. sed ad totum enuntiatum: ἅ — συμβήσεται —.

§ 60 X et XI A: καὶ τὰ ψηφίσματα παρεχομένου, ἃ μετὰ Φιλοκράτους γέγραφε Δημοσθένης. C: τὸ ψήφισμα — ὅ. Aeschines non contendit, semel Philocratem una cum Demosthene eandem rogationem tulisse, sed Philocratem in omnibus suis actionibus a Demosthene adiutum esse. Affert autem plura psephismata, quae Philocrates Demosthene iuvante pertulerit cf § 62, 63, 74 Confirmatur codicum A scriptura § 80: πολὺ δὲ τῶν ἄλλων διαφερόντως Φιλοκράτης καὶ Δημοσθένης διὰ τὸ μὴ μόνον πρεσβεύειν ἀλλὰ καὶ τὰ ψηφίσματα γεγραφέναι.

§ 101 IX A: ἀφελὼν τὸν κόμπον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰς ἀλαζονείας ἀνάγνωθι. C: — καὶ τὴν ἀλαζονείαν. Recte scribitur: τὰς ἀλαζονείας. Id enim hoc loco significat „die prahlerisshen Versprechungen“, ut ex antecedenti verbo τὰς τριήρεις et ex § 102 elucet. Fortasse ille scriba archetypi C respiciebat ad § 237: ἀφελὼν τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸν κόμπον τοῦ ψηφίσματος ἅψαι τῶν ἔργων.

§ 148 IV A, p, sec. Vat: ῥήτωρ ἀστράτευτος καὶ λιπὼν τὰς τάξεις C: τὴν τάξιν. Pluralis numerus hoc loco, quo orator, etsi Demosthenem perstringit, tamen generatim loquitur, optime se habet. Certe aliis locis, ubi definite rem declarat, singulari numero utitur, cf. § 187: οὐχ ὅσοι τὴν τάξιν ἔλιπον ἐν Χαιρωνείᾳ —.

His locis inspectis cognoscitur, quantum in illo scriba archetypi C fuerit studium corrigendi et emendandi. Idem elegantiam quandam orationis persecutus duobus locis gradum comparativum ex positivo effecit:

§ 59 II A: ἄπιστος C: ἀπιστότερος.

§ 78 V A: ὁ τὰ φίλτατα καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων οὐδέποθ' ὑμᾶς περὶ πολλοῦ ποιήσαιτο τοὺς ἀλλοτρίους C: περὶ πλείονος. Scriptura codicum C, quamquam Schultzium fefellit, tamen est reicienda. Nam quandoquidem στέργειν et περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι non idem significant, comparatio non tam in gradu amoris vel aestimationis quam in verbis ipsis posita est. Sic fere sententia explicanda est: „Qui liberos suos non diligit, is cives non magni aestimabit.“ Itaque non est, cur in his rebus ab auctoritate codicum A recedamus.

Attingam etiam eam quaestionem, quae est instituenda de diversitate temporum. Sed quamquam ex magno numero locorum paucos eligamus necesse est, tamen etiam his locis codicum C scripturas suspectas esse debere nonnullis exemplis clare demonstrari potest, velut in § 194 IV et VII (A: ἀπέφυγεν — ἔφευγε. C: πέφευγεν — πέφευγε), de quibus locis supra (cf. p. 37) diximus.

Quid de § 120 IX? Codices A praebent: ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ, παρέστη δὲ τὰ θύματα τοῖς βωμοῖς, μέλλετε δ'αἰτεῖν τοὺς θεοὺς —. Ex hac scriptura apparet, verba παρέστη δὲ τὰ θύματα τοῖς βωμοῖς explicandi causa antecedentibus ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ adiuncta esse neque ad orationem ipsam coram Amphictyonibus habitam pertinere. Itaque haec verba per parenthesin a ceteris seiungenda sunt. Conformatio huius enuntiati et particula δέ pro γάρ posita probatur exemplo:

I § 60: φοβηθέντες ὅ θ'Ἡγήσανδρος καὶ ὁ Τίμαρχος μὴ ἀνακηρυχθῇ αὐτῶν ἡ βδελυρία εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν, ἐπῄει δ'ἐκκλησία, θέουσι πρὸς τὸν βωμόν —.

Jam etiam id optime declaratur, quod quum verba ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ satis sollemniter et festive dicta sint (cf. Bremium ad h. l., cuius adnotationem Weidnerus exscripsit) verba παρέστη δὲ τὰ θύματα τοῖς βωμοῖς aliquantum ab hac sollemnitate recedunt. Accedit quod particularum μὲν — δέ responsio (ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ — μέλλετε δ'αἰτεῖν τοὺς θεούς —) tum demum clare perspicitur, si verba παρέστη δὲ τὰ θύματα τοῖς βωμοῖς aut parenthesi aut in eloquendo submissione vocis a ceteris separantur. Res, opinor, est manifesta Vitium codicum C inde ortum est, quod scriba ille opinatus est, verba παρέστη δὲ τὰ θύματα τοῖς βωμοῖς, ut antecedentia ἐνῆρκται μὲν τὰ κανᾶ, ad illam orationem pertinere. Quam ob rem aoristum παρέστη immutavit in perfectum παρέστηκε.

Etiam haec exempla, quae, quum causa codicum A com-

mendatione non egeat, accuratius pertractare opus non est, exscribam:

§ 86 VIII A: βοηθοῦντες C: βοηθήσοντες. § 141 XIV A et sec. Vat.: μέλλειν — γίγνεσθαι C: γενήσεσθαι. § 114 VII A et corr. Vat. p: διωμολογήθη δ'αὐτῷ — ἀποστέλλεσθαι C: — ἀποσταλήσεσθαι. § 57 XV A: χρήσομαι — λέγω δὲ C: — λέξω δὲ —. § 236 IV A: λέξεις C: λέγεις. Recte hic Schultzius codicum A lectionem defendit collatis §§ 237: εἰ δ'ἥξεις et 241: εἰ γὰρ τολμήσει Κτ..

§ 129 IV A: τοὺς — φεύγοντας (exules) C: — φυγόντας cf. Cobet Var. Lect. p. 355.

§ 75 II A: τίς ἦν ὁ ταῦτα γράφων καὶ τίς ἦν ὁ ταῦτ' ἐπιψηφίσας C: — ὁ ταῦτα γράψας —.

§ 151 II et III A: ἐγένετο, καὶ — ἀπεκάλει, καὶ γράφει — C: ἐγένετο. καὶ — ἀπεκάλεσε καὶ γράφειν (γράψειν) ἔφη (ἔφη apertum additamentum est cf. p. 42).

§ 96 VI A: παρακαλεῖ — καὶ — ἠξίου C: παρεκάλει —. cf in §§ 95—101 ἀφικνεῖται, δίδωσιν ἀναγνῶναι ψήφισμα, ἔπειτ' ἀναφαίνεται.

§ 122 XIV A: ἀνεῖπε — καὶ ἀναγορεύει C: ἀν(τ)ηγόρευε.

§ 114 VI A: τοῦ — ποιεῖσθαι C: ὑπὲρ τοῦ — ποιήσασθαι. Locri Demostheni pecuniam non dederunt, quia nullam mentionem sacrilegii fecerat, sed ne ullam eius rei mentionem faceret.

§ 224 XI A (h k l) ἔφησθα γὰρ τοὺς τῆς πόλεως ἅλας περὶ πλείονος ποιεῖσθαι τῆς ξενικῆς τραπέζης C: ποιήσασθαι. Dictum hoc Demosthenis universam vim habet, non ad caedem tantum Anaxini spectat, cf. or. II § 22.

§ 89 VI A: συναγαγὼν, ἰσχυρὰν δὲ — παρασκευάζων C: συνάγων —.

§ 237 X A: τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας — τοὺς δ'εἰδότας καὶ αἰσθομένους C: — αἰσθανομένους.

§ 53 XV A: καταφρονεῖν ἢ δοῦναι C: — διδόναι.

§ 63 XIV A: ὁ μὲν — ἔδωκε — ὁ δὲ — σπένδεται (codices exhibent falso σπένδεσθαι cf. p. 3) C: — δέδωκε —.

Plura exempla colligi nihil attinet, quia ex singulis de toto genere coniecturam facere licet. Iis locis, quos attuli, omnibus et praestantiam codicum A et causam, qua permotus scriba archetypi C ad mutandum accesserit, arbitror esse perspicuam.

Itaque etiam in temporibus codicibus A plus tribuemus semperque cavebimus, ne specie aliqua veri inducti codicum C scripturam amplectamur.

Permutavit ille scriba etiam genus activum, passivum, medium. Hi loci velim inspiciantur:

§ 187 XIV A: ἔπειτα κελεύει στεφανῶσαι θαλλοῦ στεφάνῳ αὐτῶν ἕκαστον C: στεφανοῦσθαι — Ille scriba nescio an subiectum desideraverit.

§ 236 III A: διὰ ποίας εὐεργεσίας ἀξιοῖ Δημοσθένην στεφανωθῆναι C: — στεφανῶσαι.

Utroque loco scriptura codicum A speciem veri prae se fert.

§ 3 XIII A: τὰς δυναστείας ἑαυτοῖς περιποιούμενοι C: — ἑαυτοῖς περιποιοῦντες. Sed cf. § 89: ἐξαίρετον δ'αὐτῷ τυραννίδα περιποιούμενος

§ 45 VIII A et z: ·ταν δέ τις ταῦτ'ἀφέλῃ —. C: ἀφέληται — cf. § 101: ἀφελὼν τὸν κόμπον —.

§ 67 I A, corr. Vat., p, d: — ἐκκλησίαν ποιεῖσθαι τοὺς πρυτάνεις —. C: — ἐκκλησίαν ποιεῖν —. Conferendum tamen est II 53: καὶ τοὺς πρυτάνεις — ἐκκλησίαν ἐπὶ δύ'ἡμέρας ποιεῖν —.

228 VI A: καὶ γὰρ ἐκείνας φησὶν οὐ κηλεῖν τοὺς ἀκροωμένους ἀλλ'ἀπόλλυσθαι. — C: καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνων οὐ κηλεῖσθαί φησι τοὺς ἀκροωμένους ἀλλ' ἀπόλλυσθαι. Hoc loco certe scriptura codicum A nimis dura videtur propter mutationem subiecti.

§ 247 II A: ὡς οὖν μὴ μόνον κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ θεωροῦντες, οὕτω τὴν ψῆφον φέρετε, εἰς ἀπολογισμὸν τοῖς νῦν μὲν οὐ παροῦσι τῶν πολιτῶν ἐπερησομένοις δ'ὑμᾶς, τί ἐδικάζετε. Grammaticus ille codicum C scripsit θεωρούμενοι, quum sententiam requireret eam, quam Aeschines aptius fortasse sic expressisset: ὡς οὖν μὴ μόνον κρίνοντες, ἀλλὰ καὶ κρινόμενοι (cf. Dinarch. I § 3).

Sed nonne haec sententia in promptu est, si verba sic coniungimus: θεωροῦντες εἰς ἀπολογισμόν —? Verba οὕτω τὴν ψῆφον φέρετε sequentibus praemissa sunt, quia illa (inde ab εἰς ἀπολογισμόν usque ad τί ἐδικάζετε) nimis longe extenduntur. Comprobatur haec structura § 249: ἐπανάγειν αὐτὸν κελεύετε τὸν λόγον — εἰς βίον ἀξιόχρεων καὶ τρόπον σώφρονα.

Scribam archetypi C suis potius regulis quam subtili cognitione linguae Graecae instructum ad emendandum oratorem accessisse, nonnullis luculentis exemplis admonemur.

§ 229 III A: μεγάλα μὲν τὴν πόλιν κατειργασμένου C: — τῇ πόλει —. § 230 X A: στεφάνων, οὓς ὁ δῆμος ἐστεφανοῦτο — C: — οἷς —. cf. § 167 XXIII, ubi codices e h l praebent: καὶ χρυσοῦς στεφάνους ἀξιώσεις στεφανοῦσθαι. § 87 V A z: νικήσασι μάχῃ C: — μάχην cf. § 88 μάχῃ νικήσαντες (C: — κρατήσαντες). 73 VII A: δὶς ἐπρέσβευσεν εἰς Μακεδονίαν C: — ἐν Μακεδονίᾳ. § 127 V A: τοῖς ἐκεῖσε συλλεγομένοις. C: — ἐκεῖ —. (Schultzius ad h. l. codicum A scripturam exemplis firmat).

§ 80 XIII A: οἱ πρέσβεις οἱ τὴν εἰρήνην πρεσβεύσαντες C: — οἱ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύσαντες Constructio τὴν εἰρήνην πρεσβεύειν etiam aliunde comprobatur. Nostro autem loco etiam commendationem aptissimae sententiae habet. Ieiuna codicum C scriptura significat: „legati qui de pace missi erant.“ At codices A hanc sententiam praebent: „legati qui pacem fecerant,

ad quorum auctoritatem crimen compositae pacis revocabatur." Quae sententia quam sit egregia, si sententiarum connexum respicimus, facile cognoscitur.

Ad hoc genus vitiorum accedunt ii loci, quibus scriba archetypi C formas bene atticas ad vulgarem normam corrupisse mihi quidem videtur:

§ 21 III A: εὐθύς C: εὐθέως.

§ 28 II k l: — e C: —

§ 85 VII A: πεζῇ δυνάμει C: — πεζικῇ —.

§ 96 I e l. πεζὴν δύν. k C: — πεζικὴν δύν. cf. §§ 102. 136, 163.

§ 97 XV A: ἱππέας C: ἱππεῖς.

§ 121 IV A: τὰς ἱκετείας ποιήσασθε C: τὰς ἱκεσίας —.

§ 121 VIII A: δι' αἰνιγμῶν C: δι' αἰνιγμάτων. cf. Weidnerum a. h. l.

§ 123 VIII A: πανδημί C: πανδημεί cf. or. II 137 (πανδημεί).

§ 21 XIV A: ἐνεχυριάζει C: ἐνεχ{ει/υ}ράζει, cf. § 86 XVII, ubi codd. C falso pro ἐνεκωμίαζεν praebent ἐνεχυρίαζεν.

§ 76 V A: φανήσεται C: φανεῖται.

§ 82 III A: ἀσμένως C: ἄσμενοι.

Restant nonnulli loci, quibus quum codices A rectam scripturam retinuerint, codices C interpretamentum aut scholion aliquod acceperunt.

§ 202 V A: σοφιστὴν C: κακοῦργον ἄνθρωπον. In codicibus z Flor legitur: σοφιστὴν κακοῦργον ἄνθρωπον (cf. p. 23.).

§ 86 XVI A p: μισθαρνῶν C: μισθὸν λαβών.

§ 34 VIII A: τραγῳδῶν γιγνομένων C: τραγῳδῶν ἀγωνιζομένων καινῶν.

§ 201 VI A: ἀθορύβως C: ἄνευ θορύβου.

§ 13 VI A: χειροτονεῖ C: εἴωθε χειροτονεῖν.

Conferri potest etiam § 151 IV, ubi codicum A scriptura καὶ γράφει ψήφισμα ab illo grammatico correcta est in: καὶ γράφειν (vel γράψειν) ἔφη ψήφισμα. Quo quid potest excogitari languidius? Emblema ἔφη arguitur etiam eo, quod infinitivus praesentis, quem a scriba archetypi relictum esse ex codd. d F q Barb apparet, nullo modo ferri potest.

Sed quoniam recte mihi viri docti statuisse videntur, omnes Aeschinis codices scholiis et additamentis esse infectos, quamquam nescio an hoc genus vitiorum nimis late patere iis videatur, respiciendum est, quod, quum codices A simpliciter additamenta in textum reciperent, scriba archetypi C semper operam dedit, ut verba additicia cum genuinis coalescerent.

§ 224 VI Weidnerus recte removit verba κατ' ἀνδρὸς φίλου καὶ ξένου. Explicandi causa ad antecedentia τὴν δεξιὰν ἐνέβαλες addita in textum irrepserunt. Haec ille scriba archetypi C

quum sentiret nimis dissolute dicta esse, sic cum antecedentibus conglutinavit: τὴν δεξιὰν ἐνέβαλες ἄνδρα φίλον καὶ ξένον ποιούμενος. Quae scriptura profecto languidissima est.

Idem recte mihi videntur editores statuisse de § 100 VII, ubi codices A: γράφει καὶ κελεύει, C: γράφει κελεύων praebent. Sed nescio an melius verbum γράφει eiciatur.

In § 187 fieri non potest, quin verba ὅτε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προςέβαλλον τοῖς καταλαβοῦσι Φυλήν vehementer offendant, si respiciuntur antecedentia ὅσοι αὐτῶν ἐπὶ Φυλῇ ἐπολιορκήθησαν. Quos viros orator indicet, quum nemo non perspiciat, languide addita sunt verba τοῖς καταλαβοῦσι Φυλήν. Et hoc quidem omnes senserunt. Itaque Hamakerus primus iussit ea verba abici. Sed mihi quidem displicent etiam quae reliqua sunt verba: ὅτε Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προσέβαλλον. Primum requiro aliquid, quo προςέβαλλον referatur. Neque ita se res habet, ut id facile cogitatione possit suppleri. Tum desideratur articulus ante verbum Λακεδαιμόνιοι (Codices z Flor soli exhibent ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι.) Denique si respiciemus, de qua re in tota paragrapho agatur et apud quos oratio habita sit, nimis accuratam enarrationem etiam in verbis ὅτε Λατεδαιμόνιοι καὶ οἱ τριάκοντα προςέβαλλον sentiemus. Quae quum ita sint, equidem aliquid tribuerim scripturae codicum A (XXVI) οἵ τε Λακεδαιμόνιοι κ. τ. λ. (sic praebent codices e h k et a). Quam lectionem si inspicimus, apparet totum enuntiatum cum verbis oratoris non cohaerere et ut interpretamentum esse reiciendum. Id quod etiam eo commendatur, quod nunc nullis verbis interpositis se excipiunt enuntiata: ὅσοι ἐπὶ Φυλῆς ἐπολιορκήθησαν, οὐχ ὅσοι τὴν τάξιν ἔλιπον —. Augetur vis antitheseos, quam scholion Laur. ad h. l. apte sic explicat: τοῦτο παρ' ὑπόνοιαν. δέον γὰρ τῶν τότε τι εἰπεῖν εἰς τὸν Δημοσθένη αἰνιττόμενος οὕτως ἐπήνεγκεν (cf. p. 15). Itaque hoc loco, quae sit natura codicum C, plane potest perspici.

Ad extremum, priusquam ad perorationem commentationis meae perveniam, nonnullos locos afferam, quibus scriba archetypi C errore opinonis inductus verba tradita pessime corrupit.

§ 167 I A: ταῦτα δὲ τί ἐστιν, ὦ κίναδος; ῥήματα ἢ θαύματα; C: ταῦτα δὲ τίνος ἐστὶν, ὦ κίναιδος, ῥήματα ἢ θαύματα. Apparet scribam illum putasse, ab Aeschine nunc quaeri, a quo illa verba (cf. extremam paragraphum 166) dicta sint; re vera quaestionem sic instituit: „ista verba utrum verba an portenta sunt?"

§ 85 XII A: καὶ τάς τε πόλεις αὐτὰς καὶ τὰς πολιτείας ἀπέδοτε ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς παρακαταθεμένοις.

C: — αὐτοῖς παρακαταθέμενοι Euboeae incolae Atheniensibus subvenientibus sua sponte oppida et civitates tradiderant (παρακατέθεντο). Comparanda etiam sunt sequentia verba: οὐχ ἡγούμενοι δίκαιον εἶναι τὴν ὀργὴν ἀπομνημονεύειν ἐν τῷ πιστευθῆναι. Scriba

ille responsione verborum „ἀπέδοτε — τοῖς παρακαταθεμένοις“ non intellecta arbitratus est, ἀποδοῦναι et παρακαταθέσθαι in eosdem homines cadere.

§ 104 III A: τὸ δὲ τάλαντον διὰ τοῦ Καλλίου εἰσέπραττεν.
C: τὸ δὲ τάλαντον — εἰσπράττειν.

Scriptura codicum C, ex qua haec verba ad Demosthenis responsum trahenda sunt, per se absurda refellitur etiam eo, quod infinitivus futuri pro praesenti necessario requiritur.

§ 133 XIII A: (οἱ Λακεδαιμόνιοι) μέλλουσι ὡς 'Αλέξανδρον ἀναπέμπεσθαι τοῦτο πεισόμενοι —, καί ἐν τῇ τοῦ κρατοῦντος καὶ προηδικημένου μετριότητι κριθησόμενοι. C: — κριθήσονται. Non est, quod scripturam codicum A hoc loco verbis defendamus.

Neque in § 183 IX ineptam codicum C (praeter z Flor) scripturam ἔφη τε vel ἔφησε praeclarae illi lectioni ἐφ'ᾧτε praeferemus.

De § 222 dubitationem saltem movere mihi liceat, num recte ab editoribus scribantur verba: πλεῖον τῆς πόλεως ἀφανίζων ναυτικόν, ἢ {A: ὁπότε / C: ὅτε} 'Αθηναῖοι τὴν ἐν Νάξῳ ναυμαχίαν Λακεδαιμονίους καὶ Πόλλιν ἐνίκησαν. Cobetus (cf. Novae Lectiones p. 124) proposuit ἢ ὅτῳ, quod referendum est ad ναυτικόν.

Weidnerus, quum Cobeti sententiae adsentiretur, novam scripturam invenit, quae magis ad vestigia codicum A accederet: ἢ ᾧ ποτε.

Jam haec, opinor, Cobeto concedemus, neque scripturam codicum A ὁπότε ferri posse, neque codicum C illud ὅτε satis aptam sententiam praebere. Talem enim, si ὅτε legimus, quod Schultzius etiam post Cobetum retinuit, orator comparationem instituit: „Demosthenes maiorem numerum navium vobis ademit, quam quo tempore in pugna navali apud Naxum commissa Lacedaemonios vincebatis“ Si ipsa verba neglecta historia respicimus, incidimus in eum errorem, ut opinemur, Demosthenem ab Aeschine culpari etiam in illa pugna navali Athenienses magno numero navium privasse. Quod per se ineptum Athenienses in iudicio audientes vix tulissent. Certe, etiamsi hanc opinionem repudiamus, orator, si scribimus ὅτε, vituperandus est, quod comparatio ne perspici quidem dilucide potest. Cui vitio, ut supra dixi, Cobetus sic medetur, ut ἢ ὅτῳ scribi iubeat; Weidnerus ἢ ᾧ ποτε proponit. Ex his scripturis comparantur inter se numerus earum navium, quas Demosthenes lege sua rei publicae ademit (ἠφάνισε), cum numero navium Atheniensium, quibus apud Naxum Lacedaemonios pervicerunt Comparatio dilucida. Sententia probabilis. Sed una difficultas oritur. Diodorus enim (XV, 34) de pugna apud Naxum commissa haec narrat: εἶχε δὲ τριήρεις ὁ μὲν Πόλλις ἑξήκοντα καὶ πέντε, ὁ δὲ Χαβρίας ὀγδοήκοντα καὶ τρεῖς.

Itaque Aeschines, si Cobeti et Weidneri coniecturas sequimur, cum Diodoro pugnat. Aeschines enim diceret, Athenienses in illa pugna minus quam 65 naves habuisse (cf. verba: ἐξηλέγχθης ὑπ' ἐμοῦ ἑξήκοντα καὶ πέντε νεῶν ταχυναυτουσῶν τριηράρχους ὑφῃρημένος πλεῖον τῆς πόλεως ἀφανίζων ναυτικὸν ἢ ὅτῳ (ᾧ ποτε) 'Αθηναῖοι — ἐνίκησαν.) Quam difficultatem ut removeret Cobetus loco illo ex Diodoro allato verba ἑξήκοντα et ὀγδοήκοντα locum mutare voluit, ita ut Atheniensibus 63, Lacedaemoniis 85 naves tribuerentur. Id quod equidem improbo. Nam quum et Aeschines sexaginta quinque naves et Diodorus eundem numerum Lacedaemoniorum praebeat, tantum abest, ut Diodori verba mutanda esse credam, ut contra ab hoc consensu scriptorum profectus locum Aeschineum interpreter. Itaque si animo nostro informamus, comparationem Aeschinis non ad Atheniensium sed ad Lacedaemoniorum naves esse referendam, reiectis Cobeti et Weidneri coniecturis cogimur novam viam emendandi ingredi. Sed, nisi fallor, codicum A scriptura non nimis longe a veritate abest. Scripserim enim ὅ ποτε pro ὁπότε. Verba sic se excipiunt: πλεῖον ἀφανίζων ναυτικὸν ἢ ὅ ποτε 'Αθηναῖοι — ἐνίκησαν. Jam, si quid sentio, comparatio aptissime ad Lacedaemoniorum naves devictas pertinet. Hanc enim sententiam habemus: „Demosthenes lege sua vobis plus damni attulit, quam vos Lacedaemoniis in pugna illa celeberrima apud Naxum commissa.“ Sed duae restant difficultates; primum quod quum navium numerus idem sit, tamen orator dicit, maiorem classem a Demosthene deletam esse quam ab Atheniensibus apud Naxum, tum, quod tres accusativi (— τὴν ναυμαχίαν — Λακεδαιμονίους καὶ Πόλλιν) ad verbum ἐνίκησαν referendi sunt. Ac primum quidem quod ad verbum πλεῖον pertinet, nescio an hoc ex oratorum usu et consuetudine amplificandi possit explicari. Tum quod tres accusativi ad verbum νικᾶν appositi sunt, id neque rationi plane repugnat, si ponimus, verba Λακεδαιμονίους καὶ Πόλλιν explicandi causa liberius addita esse, neque, opinor, ab Aeschine alienum est, qui constructione νικᾶν μάχην τινά saepius utitur (cf. § 181: Μιλτιάδης δ'ὁ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην νικήσας τοὺς βαρβάρους).

Quod ut ut se habet, hoc mihi quidem persuasi, numerum navium a Demosthene absumptarum aptius cum victa classe Lacedaemoniorum quam cum victrice Atheniensium classe comparari Itaque quidquid de hoc loco statuitur, proficiscendum est a scriptura ἢ ὅ ποτε.

Satis demonstrasse mihi videor archetypum codicum C a grammatico aliquo improbo multis locis correctum et immutatum esse, quibus vera scriptura in codicibus A servata est.

Itaque ut formulam aliquam constituam, quam qui sequetur rectum iudicium de singulis discrepantibus scripturis facere poterit, in universum debemus codicibus A maiorem fidem habere, quum autem hoc genus codicum defectibus orationis aliisque mendis, quae in neglegentem scribam cadunt, non careat, facere non poterimus, quin etiam codices C, quibus multis locis vera scriptura debetur, inspiciamus, adhibita tamen aliqua cautione, ne emendationes grammatici illius, cuius sollertiam codices C experti sunt, pro genuinis scripturis habeamus.

Sententiae controversae.

1. Aesch. or. II, § 39 in textum recipienda est codicum e h i k l m p s v Vat. Flor. scriptura: καὶ τὸ συκοφάντημα, ὃ προειρήκει κατ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς συμπρέσβεις οὗτος, ὡς ἐσομένου πολέμου καὶ διαφορᾶς, ἐκ τοῦ ἐναντίου διέπιπτεν αὐτῷ —.
2. Aesch. or. II, § 136 retinenda est tradita scriptura: οὐ πάντως (sic scribunt codd. e F k l q s Barb.) προσεδοκᾶτε Φίλιππον ταπεινώσειν Θηβαίους ὁρῶντα αὐτῶν τὴν θρασύτητα καὶ τὸ μὴ βούλεσθαι δύναμιν ἀνθρώπων ἀπίστων ἐπασκῆσαι;
3. Lys. or. X, § 2 acquiescendum est in librorum scriptura: φαῦλον γὰρ αὐτὸν καὶ οὐδενὸς ἄξιον ἡγούμην —.
4. Lys. or. XIX, § 19 immerito haesitatum est in verbis: ᾤχετο ὑποστὰς μετὰ Εὐνόμου καὶ Λυσίου, φίλου ὄντος καὶ ξένου, —.
5. Verg. Georg. I, versus 100—104 a Vergilio secundis curis additos nec tamen ad reliqui carminis contextum adcommodatos esse Ribbeckius iniuria statuit.
6. Cic. de re publ. II, c. 1, § 1 codicis palimpsesti lectio: „dicendi“ non recte mutata est in „discendi“.

VITA.

Johannes Guilelmus Adam natus sum d. V. mens. Aprilis a. h. s. LVIII in vico Woltersdorf prope Soldinum oppidum sito patre Guilelmo matre Christina ipsa quoque e gente Adam. Fidem profiteor evangelicam. Pater, quum in illo vico magisterio fungeretur — abhinc undecim annis in vicum Hohen-Ziethen transmigravit — primis litterarum elementis me instruxit. Puer decem annorum, ut gymnasii discipulis adscriberer, Gorliciam missus et in domum Hermanni Gruneri avunculi receptus sum. Scholam scholaeque praeceptores, maxime rectorem G. Krügerum, virum de me optime meritum, semper pia grataque memoria colam. Maturitatis testimonium a. h. s. LXXVII adeptus propter valetudinem sex menses domi sum versatus. Tum ab Ernesto Urbano consobrino invitatus Vindobonam me contuli, ubi per bis sex menses doctrina fructus sum Gitlbaueri, Hartelii. Heinzelii, E. Hoffmanni, Schenklii, Vogtii. In patriam redux universitatem Berolinensem adii et per sexies sex menses horum virorum doctissimorum audivi scholas: Dillmanni, Henningii, Hübneri, A. Kirchhoffii, Lotzii, Mommseni, Müllenhoffii, Paulseni, Roberti, Schereri, Vahleni, Wattenbachii, Weberi, Zelleri. Seminarii regii per bis sex menses sodalis fui ordinarius. Praeterea Kirchhoffius, Müllenhoffius, Robertus, Vahlenus, Zellerus ad exercitationes ab ipsis moderatas aditum mihi benigne permiserunt. Quibus viris omnibus, maxime A. Kirchhoffio et J. Vahleno, seminarii philologici rectoribus, debitas ago gratias.

Berliner Buchdruckerei-Actien-Gesellschaft
Setzerinnen-Schule des Lette-Vereins